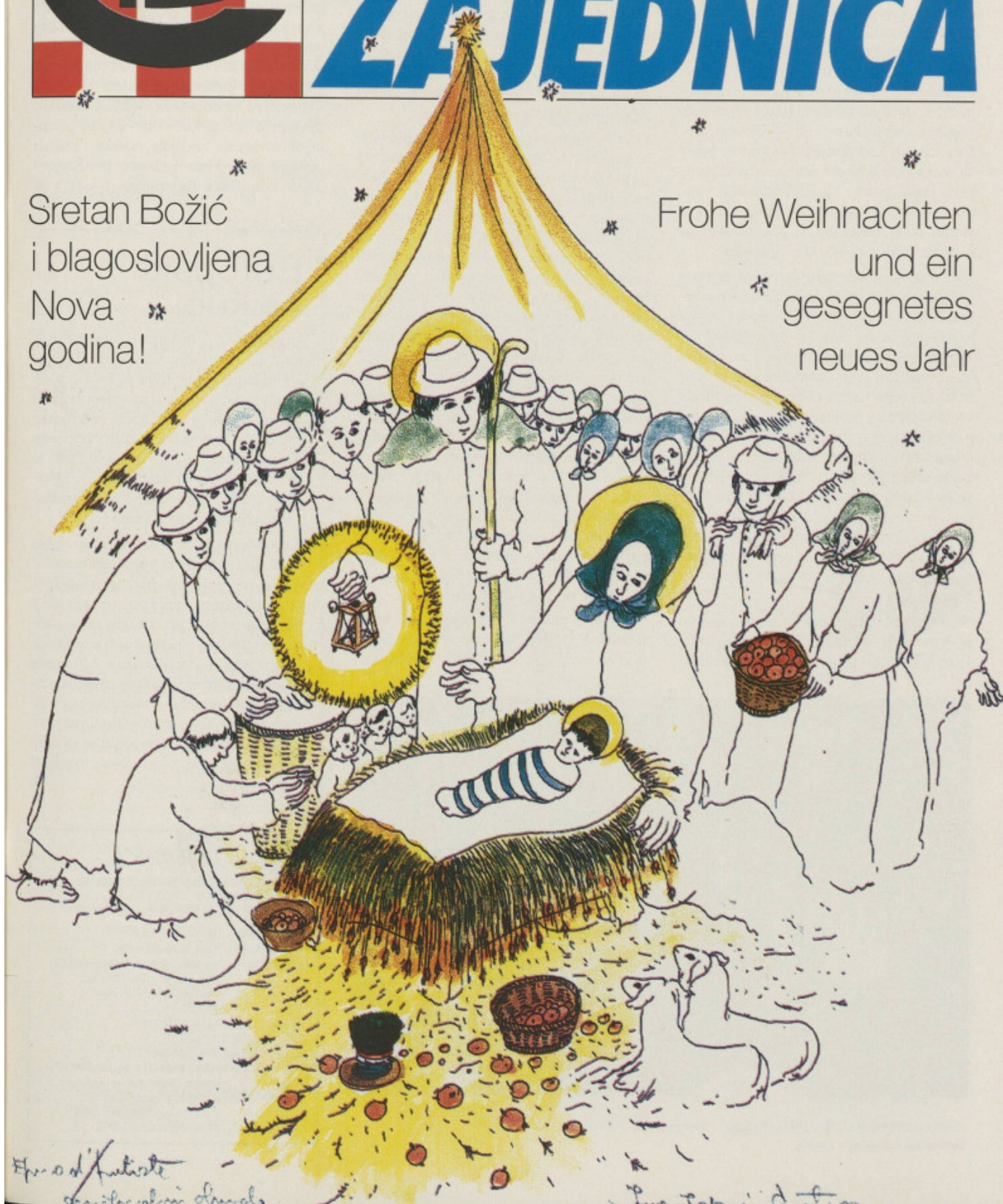

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Frohe Weihnachten
und ein
gesegnetes
neues Jahr

SVEČANO PREDSTAVLJEN NOVI KANTUAL „SLAVIMO BOGA“

Molitva pjesmom

U zagrebačkoj katedrali je 27. studenoga na svečan način predstavljen novi kantual i pjesmarica „Slavimo Boga“, zajedničko izdanje Hrvatskog naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu, Vijeća hrvatske biskupske konferencije za migraciju i Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić, zajedno s biskupom mons. Markom Culejem, ravnateljem hrvatske inozemne pastve mons. Vladimirom Stankovićem, tajnikom HBK mons. Vjekoslavom Milovanom, naddušobrižnikom u Njemačkoj fra Bernardom Dukićem i predstavnicima kaptola i više redovničkih zajednica.

Na euharistijskom slavlju pjevao je zbor „Mato Lešćan“ iz Hrvatske katoličke misije u Frankfurtu. Kardinal Kuharić pozvao je da i ovaj susret bude prožet molitvom za mir na našim prostorima kao i molitvom za dobrotvore i sve suradnike koji su zaslužni što naša Crkva dobiva pomagalo za sve liturgijske i molitvene susrete. U propovijedi je kardinal tumačio biblijska čitanja prve nedjelje došašća, a na prikazanje mladi Hrvati iz Frankfurta prinijeli su kao dar zagrebačkoj katedrali novi kantual, više pjesmarica te kalež dar frankfurtskog pjevačkog zbora, te kao prikazni dar kruh, simbol zajedništva svega stvorenoga, što ga je ispekla prognana majka iz Erduta.

Na kraju mise kardinal Kuharić zahvalio je svima koji su pridonijeli izdavanju toga važnog liturgijskog priručnika i poželio da

u svakoj župi hrvatskog jezičnog područja posluži što zanosnijem slavljenju Boga.

Nakon euharistijskog slavlja o. Bonaventura Duda otvorio je svečanost predstavljanja kantuala – pjesmarice u kojoj su uz tekstove zabilježene orguljske pratnje. Posebno je sažeto govorio od djelu i životu Mate Leščana, glazbenog urednika tog značajnog djela hrvatske kulture.

Govoreći u ime frankfurtske skupine koja je dala najveći doprinos za ostvarenje tog važnog priručnika za orguljaše, fra Bernard Dukić podsjetio je da se već pred dvadeset godina među hrvatskim vjernicima, koji su se u najvećem broju okupljali na nedjeljnu misu na hrvatskom jeziku čuvajući tako svoju vjerničku i kulturnu baštinu, osjetila potreba za hrvatskom crkvenom pjesmaricom. Djelatnici Naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu zajedno s prof. Leščanom priredili su 1982. godine liturgijski priručnik „Slavimo Boga“ koji je postao tako tražen da je u sedam godina izišao u sedam izdanja u ukupnoj nakladi od 150 000 primjeraka, od čega je gotovo polovica uvezena u domovinu. Već tada je odlučeno da se tiska cjelokupna obrada, tj. kantual s orguljskom pratnjom. Ukazao je na veliki doprinos prof. Leščana, zahvalio se svojim suradnicima u Frankfurtu, mons. Stankoviću, ekipi Kršćanske sadašnjosti na čelu s pokojnim dr. Josipom Turčinovićem.

O samom kantualu govorio je dr. Miho Demović, ističući monumentalnost izdanja. Kantual „Slavimo Boga“ obuhvaća i

sjediniuje obje hrvatske crkvene pjesmarice „Slavimo Boga“ i „Pjevajte Gospodu pjesmu novu“, a po svojoj stručnoj obradi i vanjskom izgledu svrstava se u red sličnih izdanja velikih naroda.

Mons. Stanković istakao je da se ovaj izdavački poduhvat mogao ostvariti zahvaljujući dobrotvoru, koji želi ostati anoniman. Kantual će dobiti sve župe hrvatskog govornog područja u domovini i iseljeništvu, pa će poslužiti za slavljenje Boga i u radosti i ljubavi ujedinjavati Hrvate u iseljeništvu i u domovini. Mons. Stanković izrekao je zahvalnost svima koji su pridonijeli ostvarenju tog djela, posebno ističući pokojne prof. Matu Leščana, fra Šimuna Šipića i dr. Josipa Turčinovića. ■

Europski biskupi

U prisustvu 17 biskupa u Münchenu je od 9. do 12. prosinca zasjedala Europska biskupska konferencija kojom prilikom se raspravljalo o mogućoj bojazni od stranaca u zemljama Europske zajednice, pastoralnom radu i odgovornosti nacionalnih crkava u vezi s tim. U radu tog skupa sudjelovao je i fra Bernard Dukić, voditelj Hrvatskog naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu.

Europski biskupi posebno su apelirali na razum kako ne bi kulminirala nacionalna netrpeljivost prema strancima, jer postoje tendencije pojave koje idu u tom pravcu. Biskup zadužen za migrante u Evropskoj biskupskoj konferenciji, luksenburški nadbiskup Fernand Franck podsjetio je države zajednice na njihovu obvezu da se zauzimaju za solidarnost. Posebno se ukazalo na obvezu zauzimanja za azilante kojih je svakim danom sve više u zemljama zapadne Europe. ■

Frankfurtski misijski zbor „Mato Lešćan“ nastupio je pod vodstvom s. Pavlimire Šimunović i dr. Josipa Lucića

ŽIVA ZAJEDNICA

Herausgeber:
**Kroatisches Oberseelsorgeamt
in Deutschland** • 60435 Frankfurt am Main
An den Drei Steinen 42 • Tel. (069) 54 10 46

Verantwortlich: Bernardo Dukić
Redakteur: Ante Živko Kustić
Redaktionsrat: Ivo Hladek, Stanka Vidačković,
Ivek Milec, Jura Planinc,
Ivan Bošnjak, Maja Runje,
Ana Radoš

Layout: Ljubica Markovica
Jahresbezugspreis: DM 30,-
Bankverbindung: Konto Nr. 129072
bei der Stadtparkasse Frankfurt (BLZ 50050102)
Lithos + Fotosatz Service Bauriedl
Seitenmontage: 64546 Mörfelden-Walldorf 2
Druck: Scholl+Klug Druckerei GmbH
64546 Mörfelden-Walldorf 1

Uz treći ratni Božić

I ove godine slavimo Božić u ratnom ozračju. Misli su nam s onima koji trpe i stravaju. Pitamo se smijemo li uopće išta slaviti dok mnogi padaju na bojnopolju ili bivaju zvjerski mučeni i ubijani od srpskih i muslimanskih zločinaca?

Čujemo da i pojedini pripadnici našega naroda u ratnom vohoru počinise ono što vrijeda naše vjersko i nacionalno dostojanstvo. Ali to nije i ne može biti razlog da se na istu razinu stavlja žrtvu i zločinca, da se podjednako

okrivljuje bosanskog Hrvata i srpskog okupatora, da se zaboravlja da i muslimanske snage čine zločine i etničko čišćenje nad Hrvatima. Nažalost to se često događa u sredstvima javnog priopćavanja. Umobolni „borci“ za ljudska prava stvaraju svoj vlastiti moral i kroje pravdu koja zadovoljava samo njihova načela.

Kao vjernici suočavamo se s pitanjima: „Bože, dokle će sve ovo trajati? Kriste, zar dopuštaš da naš narod, koji je i sam žrtva, bude napadan i proganjan kao zločinački? I to poslije Vukovara, Banije, Doljana, Uzdo-lja, Guče Gore, Fojnice i mnogih drugih stradalista? Dok u isto vrijeme međunarodne ustanove, političari – posredovatelji, „mirotvorci“ i slični „promatrači“ žele izbri-sati Hrvatsku i Hrvate s lica zemlje?“

Idimo u susret Božiću, rodendanu Krista, kojeg bogoslužje naziva „kraljom vječnoga mira“ s nadom da će ipak nadvladati „slava Bogu na visini, a mir ljudima dobre volje“

Kriste, novorođeni kralju mira, udijeli nama i cijelom svijetu toliko žudeni mir! Učini da naša srca budu otvorena onima što stradavaju u ratu, posebice siročadi i invalidima!

Ispunjeni ovim mislima i prožeti nadom u konačni dolazak Kristova božanskog mira nazovimo svim ljudima dobre volje SRE-TAN BOŽIĆ I MIROM BLAGOSLOV-LJENU 1994!

Dr. fra Josip Šimić

Božićna elegija 1993.

Rodih se
i ovoga Božića
i opet u ratu...

Mati mi
Marija plače
suze joj mrznu...

Josipa nema
u nekom logoru
zarobljen pati...

Anđeli
ne čuju se
od rike topova...

Pastiri
ne mogu doći
protjerani su...

Dječicu
već prije pobiše
herodovske granate...

Mudrace
ušutkaše i otjeraše
sladoredari, plavci i oweni...

Hrvatini Daleković Ivanov

Pravoslavni u Hrvatskoj napokon ne moraju biti Srbi

U Zagrebu – kako javlja agencija IKA – u Muzejsko-galerijskom centru „Mimara“ održana je u subotu 11. prosinca osnivačka skupština Makedonske crkvene općine (MCO). Novoizabrani vrhovni poglavar Makedonske Pravoslavne Crkve arhiepiskop ohridski i makedonski g. Mihail potpisao je 7. prosinca u Skopju odluku o osnivanju te makedonske pravoslavne župe u Republici Hrvatskoj. Novoosnovana zajednica održala je svoju prvu svečanu euharistiju u zagrebačkoj crkvi sv. Roka u nedjelju 12. prosinca. Zagrebačka rimokatolička nadbiskupija pružila im je u toj svojoj crkvi gostoprimstvo. Nova vjerska zajednica, prva je makedonska pravoslavna župa u Europi izvan granica Republike Makedonije. U državi Jugoslaviji srpske vlasti nisu dopuštale Makedoncima da imaju vlastite crkve izvan Makedonije, nego su posvuda morali ići u srpske crkve. Sad napokon pravoslavni u Zagrebu i po cijeloj Hrvatskoj koji nisu Srbi ne moraju svoju djecu nositi na krštenja u srpske crkve nego se mogu obratiti za sve vjerske usluge makedonskom pravoslavnom svećeniku koji će poštivati svaku narodnost i nitko ga neće posrbijivati. Nova parohija (župa) dobila je ime svete Zlate Meglenske koju su Turci godine 1795. mučili i ubili jer nije htjela odreći se kršćanske vjere i udati za bogatog muslimana. Prvu euharistiju za pravoslavne Makedonce u Zagrebu služio prof. dr. Aleksandar Mustenkov koji je također predvodio svečani čin zakletve novoizabranog crkvenog odbora. Dekret arhiepiskopa Mihaila pročitao je njegov osobni tajnik i šef njegova kabineta u Skopju protodakon Aleksandar Sandovski.

AKTUALNI RAZGOVOR

Očaj

Fra Ivo Marković je bosanski franjevac, svećenik Crkve među bosanskim Hrvatima koji upravo doživljavaju najtežu sudbinu u svojoj tisućgodišnjoj povijesti. Fra Ivo je prošle godine izgnan zajedno sa svim osobljem Franjevačke teologije u Sarajevu i sada živi u Zagrebu. Profesor je pastoralne teologije na sarajevskoj Franjevačkoj teologiji, sada smještenoj u Samoboru. Također surađuje u Kršćanskoj informativnoj službi u Zagrebu (KIS) prenoseći informacije o sudbini i djelovanju vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini i osobito o sudbini bosanskih Hrvata. U Vallendaru kod Koblenza je od 15. do 18. studenog 1993. vodio seminar o pastoralu obitelji za pastoralne suradnike hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj.

Žz: Fra Ivo, Vi ste se izravno susreli sa četnicima, obiteljskim stradanjem, očajnom sudbinom Hrvata u Bosni, a govorili ste nam o kršćanskoj nadi?

I.M: Kršćanski razmjeri iskustva kreću se između očaja i nade radije nego između plitkoga optimizma i pesimizma. To mi učimo od Isusova Križa i Uskrsnuća. Osobno mi je najsnažnije iskustvo susret s moću zla. Ponesenidobrotom Kristove poruke, mi kršćani često zaboravimo zlo i vraga. Jedan je četnik za vrijeme pretresa samostana naše Teologije pošao prema meni s namjerom da me ubije. Pogledao sam oči ubojice i vidio čovjeka mržnjom svedena na sotonsku razinu. Drugi su nam četnici pričali kako je, ubijao i djecu i starce i bolesne. Takvo je zlo sada preplavilo našu Bosnu, ubilo moga oca, rodake, i tisuće dobrih i nevinih ljudi. Susret s tim zlom otrežnjuje kršćane i obraća dubokom vjerničkom nadahnuću. Došljaci iz Bosne mi govore o svjedočenjima dubokog mira, razboritosti i opraštanja. To je ona duboka kršćanska nada koja vjeru pretvara u ljubav, praštanje i snagu koja svaki križ može podnijeti.

Žz: Postoje li zbiljske mogućnosti da vjerski život obnovi hrvatsku obitelj, hrvatski narod, i ovdje u Europi?

Žz: Na seminaru smo čuli podatak koji potresa i budi. Na Zapadu se praktički rastavlja svaki treći brak. A u onih koji

uistinu žive svoju vjeru, kojima je vjera temeljno određenje života, rastavlja se jedan na više od tisuću brakova. Naše je kršćansko poslanje boriti se za zdrava čovjeka, zdravu obitelj, jaku vjeru, a sve će ostalo spontano se roditi iz toga temelja. Isus bi rekao: „Tražite najprije život u Bogu, a ostalo će vam se nadodati.“ Česte su greške u metodi da mi mlatimo po površnim fenomenima, a zaboravljamo korijen. Ako Katolička Crkva u Hrvata i svi duhovni poslenici pripreme putove Gospodinu da dode, a država obavi svoju socijalnu dužnost, onda će biti i radosti rađanja, sklada u obitelji, sposobnosti za pravu ljubav i slobodu.

Žz: Prema statistikama 39% vjeroučeničkih roditelja živi u drugom civilnom braku (primjerice u Novom Zagrebu). Može li se očekivati da te obitelji budu „Crkva u malom“?

I.M: Prvo bih upozorio na efekat bolničke medicine kojoj je cilj liječiti bolest, a zaboravi održavati zdravlje. Poslanje Crkve je zdrav čovjek i zdrava euharistijska zajednica. Tek tada možemo ići „izgubljenim ovcima“ doma Izraelova, odnosno hrvatskog naroda. Moramo imati hrabrosti za dugoročna rješenja, za nadahnuće obećanjima koja su pred nama. Postoji mnoštvo negativnih procesa kao posljedica degradiranja osobe u komunizmu, u komunističkom školstvu, liberalizmu bez duhovnog heroizma i sl.

Valja obratiti te procese i u njih integrirati djecu rastavljenih, pomoći neuspjele brakove i labilne obitelji. Kad je Crkva intenzivna vjera, onda je lakše pomoći. Ja sam za pozitivnu orijentaciju. Ako naspram 40% neuspjelih imamo 60% uspjelih, to je izvrsno za start u ovome trenutku.

Žz: Kako kršćanski služiti mnoštvu nekršćanskih brakova oko nas o kojima ipak ovisi naša zajednička sudbina, mislim hrvatskog naroda i Crkve?

I.M: To je nova evangelizacija. Snaga kršćanskog svjedočenja i kvaliteta crkvene ponude moraju biti naš unutrašnji cilj. Moramo živjeti oslobođenije kršćanstvo od tromosti običaja, tradicionalističkih opterećenja i vratiti se izvornom duhovskom nadahnuću da nekršćani u nama prepoznaju sretniji recept života. Isus Krist je nenadmašena ponuda punine života. Naše je poslanje da tu puninu učinimo prepoznatljivom. Danas se govori o „pokršćanskoj eri“, no to je zapravo doba evandeoski čišće vjere izvan ideološkog zarobljavajućeg kršćanstva. Tu milinu i lakoću kršćanskog postojanja moramo naslućivati i osvajati. Navodni nekršćani su joj često iznenađujuće blizu. Pastoralni teolog Svoboda početkom stoljeća je govorio da dolazi vrijeme kada će jedan obraćenik biti važniji od tisuća standardnih kršćana. To je vrijeme odavno prisutno i trebalo bi da nas nadahnjuje.

AKTUALNI RAZGOVOR

i nada

ŽZ: Govori se da je najispravnije da roditelji odgajaju djecu u vjeri i da im u tome pomažemo. Nećemo li školskim vjeronaukom dobiti poučenu djecu i roditelje neznalice u vjeri?

I.M: To je središnje pitanje škole i školskog vjeronauka, te općenito rada s djecom u Crkvi izvan obiteljskog ambijenta. Kada odgajamo dijete za nešto do čega ne drže njegovi roditelji, onda je opasno da proizvodimo patvorena čovjeka. Obitelj mora zauzeti mjesto u životu Crkve koje je imala u čitavoj povijesti Crkve, a to je da je obitelj osnovna jedinica pastoralnog djelovanja Crkve. Najefikasnije je pomagati i podučavati roditelje za odgajanje djece u vjeri. U mnogim se zemljama školski vjeronauk pokazuje neefikasnim i čak se dokida. Ako se naša Crkva ne potruži integrirati vjeronauk i sav odgoj u vjeri u obitelj, doživjet ćemo istu sudbinu, odnosno vjeronauk će biti politički instrumentaliziran od stranaka sumnjiva kršćanskog nadahnuća.

ŽZ: Kako biste prokomentirali činjenicu da uglavnom isti postotak od 8–15% katolika nedjeljom posjećuje misu, kako u domovini tako i u inozemstvu, kako da na to najmanje utječe revnost svećenika?

I.M: Unio bih malo razlikovanja u te činjenice. Mi imamo desetak posto kršćana katolika koji zrelo i odgovorno žive svoju vjeru. Oni su otporniji na slabosti crkvenog vodstva i aktivno pokušavaju pomoći svojoj zajednici. Ja imam posve drukčije podatke koji govore da kvalitetno organizirana zajednica vjernika, euharistijska zajednica, izrazito povećava posjetu nedjeljnoj misi, a u gradovima privlači i one iz drugih zajednica. Marketinska kvaliteta je situacija svijeta koju Crkva ne može izbjeći, naprotiv dobro je da postoji. Mislim da bi svećenici primarno kao organizatori euharistijske zajednice više trebali polaziti od potreba vjernika i tim vjerničkim potrebama služiti. Birokratska inercija, parohijalizam, uvelike opterećuje i našu Crkvu u Hrvata.

ŽZ: Gdje vidite izvorište bogopsovke u hrvatskom narodu koje se unatoč tom imageu želi istaći kao katolički narod?

I.M: Naspram raznim kršćanskim zajednicama, muslimanima koji se osjećaju Hrvatima i Hrvatima drugačijega svjetonazora, ne volim govoriti o Hrvatima kao katoličkom narodu iz dijaloških i ekumenskih razloga. A izvorište bogohulna psotka pronalazim u autoritarnom naviještanju Boga kao pokrovitelja svega društvenog i pounutrašnjeg normativiteta, kao čuvara poretka. Tada je bogopsovka psihička abreakcija, prosvjed. Nu, svakako bogopsovka ima i druge osobne izvore u oholosti i odbacivanju ljubavi. U Bosni ima župa koje se izrazito razlikuju po religioznoj psotci. Razlog tomu najuvjerljivije pronalazimo u tipovima svećenika koji su tu djelovali i naviještali. Autoritarci su često umjesto Božje ljubavi naviještali Boga kao policajca i tako širili bogopsovku, a svećenici ljudskijeg sentimenta pravili su prostor slici Boga ljubavi.

ŽZ: Hoćete li nam, fra Ivo, reći svoje dojmove s ovoga skupa i možda posebnu poruku čitateljima „Žive zajednice“?

I.M: Upravo impresionira želja sudionika da pronađu što bolja i kvalitetnija sredstva i metode djelovanja u misijama. Očito je da su potrebe pastoralnih radnika uvjetovane emigracijskom situacijom i zato prvim pitanjem kako u konzumističkom svijetu pomoći čovjeka da ostane u komunikaciji s Utjelovljenjem, da se ne udalji od Boga, odnosno da ne pobožanstveni bogatstvo i uživanja. Važna motivacija djelovanja ovim ljudima je ljubav prema hrvatskom narodu, osobito sada u vremenu najtežeg ratnog iskušenja. Upozorio bih hrvatske pastoralne radnike da su na razini njegovanja hrvatskog nacionalnog identiteta zamjenjivi mnoštvom kulturnih i političkih djelatnika, ali na razini naviještanja i izgradnje euharistijske zajednice nemaju zamjene. Uvijek je premalo radnika u žetvi Gospodnjoj. Moja poruka čitateljima „Žive zajednice“ je da što iskrenije žive svoju vjeru i sudjeluju u izgradnji misijskih zajednica u inozemstvu, a na nacionalnoj razini da djeluju pozitivno boreći se za cjelinu hrvatskog naroda, hrvatsku državu, hrvatsku slobodu te nikako ne dopuste da davao razdora uđe u naš narod. Treba da se učimo na mnoštvo načina boriti za svoj narod, na demokratski pluralizam i borbu, ali da svi budemo svjesni osnovnog cilja, a to je sloboda i blagostanje hrvatskog naroda u državi hrvatskog naroda. I, neka bude istaknuto upravo zato što je na kraju: Ne zaboravite Bosnu i bosanske Hrvate i pomozite nam da opstanemo i sačuvamo Bosnu i hrvatskim prostorom. Hvala Vam.

Razgovarala Stanka Vidačković

Sa skupa pastoralnih suradnika u Schönstattu

U gostima kod

• Kako nastaju vjerske emisije?

Dr. Tonči Trstenjak, svećenik Družbe Isusove, poznat nam je s malih ekrana kao i njegov suradnik **g. Neno Kužina**, voditelj emisije „Mir i dobro“. U domovini tu emisiju gledaju nedjeljom u 13,25 a za nas u inozemstvu ponavljaju je u satelitskom programu istog dana u 19,00 sati. Druge suradnike te emisije i ostalih religijskih programa Hrvatske televizije rjeđe vidimo jer stoje iza kamera, ali im kao **g. Augustinu Bašiću** pamtimo imena. Pohodili smo o. Trstenjaka i njegove suradnike, cijelu religijsku redakciju HTV, na njihovom radnom mjestu u zgradi Hrvatske televizije na Prisavlju. Našli smo ih u poslu među uređajima, užurbane. Danima rade za jednu dobru emisiju. Minuta programa traži mnogo sati pripreme.

„Mir i dobro“ vode katolički djelatnici, ali ta emisija nije namijenjena samo katolicima, u njoj dolaze do riječi i pojavljuju se također pravoslavni, židovi, muslimani, evangelici, baptisti i drugi. Zato je na početku na ekranu pozdrav biblijskoga podrijetla svima namijenjen i svima prihvatljiv na više jezika:

Židovski **SHALOM**, arapski **SELAM**, latinski **PAX ET BONUM**, hrvatski **MIR I DOBRO**.

Ta je emisija sve dosad uglavnom izvještajna, poput TV-dnevnika. Puna je priloga o različitim događajima crkvenoga života sa svih strana domovine i hrvatskih katoličkih centara u svijetu. Emisija je dobro primljena, ali njezini stvaraoci nisu zadovoljni. Htjeli bi pronaći još bolji način, da bude bliže ljudima, zanimljivija, drugačija. Osim spomenutih u toj redakciji djeluju i režiser **Mislav Hudoletnjak** i realizator **Davor Pećarina**. Hudoletnjak se ističe time što je režirao sve dosadašnje emisije „Mir i dobro“. Religijske programe u HTV najprije je bio počeo voditi višegodišnji službenik te ustanove Augustin Bašić, a u jesen 1991. njezinim je voditeljem imenovan o. Trstenjak. Njegovim dolaskom zapravo je započelo osnivanje uredništva za religijsku kulturu. Postao je i članom UNDA-e, međunarodne organizacije profesionalnih katoličkih djelatnika u elektronskim medijima kojoj je sjedište u Bruxellesu. Za to je poslanje imenovan od Hrvatske biskupske konferencije. Religijska redakcija HTV-a dobro surađuje sa ZDF-om u Mainzu.

• Uzdaju se u Hrvate izvan domovine

Hrvatska televizija zaista ne obiluje novcem, te nije kadra pokrivati sve troškove te naše redakcije. Zato se urednici uzdaju u dobrotvore, sponzore. Hrvatske katoličke misije u Njemačkoj već su pomagale, a o. Tonči ističe da se dosad najbolje iskazala HKM Stuttgart na čelu s **fra Marinkom Vukmanom**. Želeći da se Evanđelje propovijeda na suvremen i privlačan način prilagođen televizijskom jeziku, ta redakcija upravo priprema novu scenu koja će mnogo stajati. Prema podacima službe HTV koja istražuje koliko je koja emisija gledana i prema odjecima u našoj javnosti najgledanija je emisija „Mir i dobro“. Također mnogi gledaju emisiju „U početku bijaše Riječ“ koja se prikazuje u prikladno doba, subotom u 19 sati. Nastojeći približiti Evanđelje suvremenom čovjeku naši djelatnici za neke od tih emisija izlaze iz studija u svakodnevicu. Tako su priloge „Posljednji sud“ snimali u sudnici. Tu emisiju vodi isusovac **o. Stjepan Harjač**. Zanimljivo je da odjeci više dolaze od gledatelja koji se ne smatraju praktičnim vjernicima. To bi moglo biti razumljivo, jer ljudima koji su često u crkvi to je

Producent televizijskih TV-priloga **Vladimir Mrganić** i p. **Tonči Trstenjak**

Hrvatske televizije

Režiser
Mislav
Hudoletnjak

manje iznenađenje. Redakcija namjerava povesti nove aktualne emisije, posebno vjeronaučne i biblijske. Dobročinitelji su već pomogli da se uredništvo tehnički osamostali. Istaknuli su se dobročinitelji iz Nizozemske i Hilfsfond iz Beča. Najviše je zapravo pomogao ravnatelj hrvatske inozemne pastve **mons. Vladimir Stanković** koji je posredovao u dobivanju tih pomoći.

• Učeni i neumorni Međimurac

Zamolili smo o. Trstenjaka da se predstavi. Saznajemo da je rođen u Kotoribi u Međimurju prije 49 godina. U Družbu Isusovu stupio je godine 1961. Za svećenika je zaređen u Varaždinu godine 1973. Sada je profesor pastoralne teologije i katehetike na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu i na Katehetskom institutu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Teološki doktorat postigao je u Rimu na Papinskom sveučilištu Gregorianum godine 1988. Prije toga godine 1977. postigao je magisterij iz sredstava društvenog priopćivanja na Salezijanskom sveučilištu u Rimu. Djelovao je u hrvatskoj sekciji Radio Vatikana kojoj je stalni suradnik od godine 1975. Pitali smo ga:
– Što biste poručili gledateljima izvan domovine?

Odgovara: „Najveća nam je radost kad dodemo snimati u inozemstvo, pa nas ondje naši ljudi prepoznaju i kažu da gledaju naše emisije. Redovito nastojimo pratiti sve što se događa među Hrvatima u inozemstvu. Znamo da nas gledate i želimo da nas sve radije gledate. Stoga svaku emisiju 'Mir i dobro' završavamo riječima: Svima vama u domovini i inozemstvu mir i dobro!“

Među brojnim djelatnicima HTV-a on je jedini svećenik. Ljudi to znaju i često mu se kao takvom obraćaju ne samo profesionalno nego i osobno. I mnoge druge emisije bogatog programa HTV-a često zadiru u područja koja su bliska religijskom, crkvenom. Onda je naravno da voditelji tih emisija traže savjeta od kolege teologa, svećenika. Na kraju ispada da mora vršiti službu teologa ili čak duhovnika cijele te velike radne zajednice.

Ali, on ističe da mu vrijeme vrlo brzo protječe. O tome smo se i sami mogli uvjeriti. Bili smo s njima od 9 do 14 sati. Gledali smo i slušali kako se dogovaraju, montiraju snimljenu građu, trče na sve strane, provjeravaju učinjeno, usklađuju riječi sliku i glazbu. Nismo ni osjetili kako su izmakli sati. Tako je već sada, a kako li će tek biti kad se ostvare planovi o širem i samostalnijem crkvenom TV-programu.

Već sada imaju oko dvadeset izravnih prijenosa bogoslužja iz naših crkava. Za veće blagdane prenose iz raznih mjesta u Hrvatskoj s ciljem da hrvatski katolici upoznaju svoju crkvu širom domovine i svijeta. Pripremaju i posebne specijalizirane emisije. Upravo rade na projektu šest filmova od po 50 minuta o hrvatskim katoličkim misijama u Europi u dogovoru s našim naddušobrižničkim uredima i uz njihovu pripomoć. Za posebne prilike snimaju i emitiraju dulja filmska izvješća. Na Veliku Gospu prikazali su ovogodišnje hodočašće hrvatskih vojnika u Lurd. Za taj su film dobili vrhunsku ocjenu. Također prenose velike svjetske religijske događaje što ih prati eurovizija. Iz Rima su preko Mondovizije prenosili veliki obiteljski festival u trajanju od tri sata izravnog prijenosa.

Problema i poteškoća naravno ima. To je prije svega manjak stručnog novinarskog osoblja, no tu muku muče i druga naša crkvena uredništva. Redakcija religijskog programa HTV-a ima samo jednog zaposlenog novinara. To je g. Augustin Bašić koji ujedno prati i druge vjerske zajednice. Sve dosad kuća nije imala razumijevanja da bi zaposlila još kojeg novinara u tom uredništvu. O. Trstenjaku preostaje oslanjati se na vanjske suradnike. Takav je napokon i – reklo bi se: nenađomjestivi Neno Kužina. I sve u takvim uvjetima ta je redakcija ove godine proizvela i prikazala više od 4000 minuta programa na prvom kanalu HTV-a.

• Šibenski ministrant

Nenu Kužinu morali smo dugo uvjeravati da toliki gledatelji i žele i imaju pravo nešto više o njemu znati. Na kraju je ipak progovorio: „Rođen sam u Šibeniku u svibnju 1956. Vjeru su mi prenijeli roditelji, a zatim je sve ovisilo o dobrim svećenicima, redovnicima, redovnicama, biskupu. Sa starijom braćom prijevremeno sam pohađao vjeronaučnu pouku, postavši odveć rano i ministrant, najprije u crkvi sv. Frane kod franjevac konventualaca, a potom u katedrali sv. Jakova. Pisati sam počeo već u osmom razredu osnovne škole. Uz pomoć župnika don Franje Šimata počeo sam slati vijesti uredništvu Glasa Koncila. Kratke vijesti uglavnom s užeg šibenskog područja. U

tisku sam ih jedva prepoznavao. Ali, kako postati novinar, ako vam tona papira najprije ne završi u košu? Bio sam upozoran, a urednici strpljivi. Prva je neugodnost počela kad su komunistički partijski rukovodioci godine 1973. upitali ravnatelja: koga to držite u školi, dopisnika Glasa Koncila? Ljubav prema novinarstvu, upravo katoličkom, bila je jača od svih upozorenja. Javlja sam se pod inicijalima pseudonima. Za mene se ipak pronašlo radno mjesto, i to u poduzeću „Šibenka“ gdje sam niz godina bio novinar, čak i urednik informativnog glasila, radeći istodobno i kao voditelj promidžbe. Zahvaljujući o. Tončiju Trstenjaku od siječnja 1990. počeo sam se javljati i hrvatskom programu Radio Vatikana. Moje vjerničko opredjeljenje nije smetalo ni kolegama u Radio Šibeniku. Bio sam ondje urednik i voditelj nedjeljnog a poslije i subotnog mozaičnog programa. Do dolaska u Zagreb i početka emisije „Mir i dobro“ bio sam i urednik emisije „Riječ i život“, vjerskog programa Radio Šibenika.

• Izvanredno je studirao i novinarstvo

Augustina Bašića morali smo tek sutradan pronaći da nam nešto o sebi kaže. Rodio se na sam blagdan sv. Augustina, 28. kolovoza 1953. u Dubravi u srcu Poljičke Republike, u tradicionalnoj vjerno katoličkoj obitelji. Klasičnu gimnaziju završio je u nadbiskupskom sjemeništu u Splitu. Kad je nakon tri godine teološkog studija htio nastaviti studije na državnom sveučilištu, pokazalo se da mu pred državom vrijedi samo osnovna škola, pa je morao iznova polagati sve razrede „šuvorovske“ gimnazije. Učinio je to brzo i s odličnim uspjehom. Zatim je na Filozofskom fakultetu studirao filozofiju te latinski i grčki jezik. Izvanredno je studirao i novinarstvo. Uskoro je počeo raditi u Vjesniku i u Radio Zagrebu, ali ondje se nije smio pojavljivati pod vlastitim imenom. Onda je televizija počela tražiti ljude široke humanističke naobrazbe, jer je bila prepuna pravnika, ekonomista i politologa. Augustina je preporučio poznati pjesnik Jure Kaštelan, vrlo zaslužan za novo hrvatsko izdanje Biblije. Bašić je nakon kraćeg honorarnog rada godine 1984. primljen u stalni radni odnos u informativnom programu i odmah je surađivao u drugim programima, uglavnom kulturnim i dokumentarnim.

Uoči prvih demokratskih izbora Bašić je bio jedan od glavnih autora programskog projekta za televizijsko praćenje izborne kampanje, čime je ta televizija dala svoj

Neno Kužina i p. Tonči Trstenjak pri montiranju programa

doprinos demokratskim promjenama. Onodobni generalni direktor zamolio ga je zajedno s direktorom programa da načini projekt „Kako pratiti život vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj?“. O tome je održan 6. siječnja 1991. sastanak u kome su s televizijskim djelatnicima sudjelovali visoki predstavnici vjerskih zajednica – katoličke, pravoslavne, muslimanske, židovske, baptističke, evangeličke. Na tom su sastanku svi prihvatili predloženu programsku građu. Tu je zacrtano kako pratiti vjerska događanja u redovitim dnevnim informativnim emisijama, kako prenositi različita slavlja vjerskih zajednica, kako složiti specijalizirane emisije. Bašić se od početka trudio da se ne prenose samo bogoštovlja nego da se ti vjerski čini svaki put dožive u povijesnom i kulturnom okolišu dotičnoga grada i kraja. Uskoro je, zapravo odmah, počeo i projekt „U početku bijaše Riječ“. Kad su se krajem te godine opet sastali odgovorni ljudi iz HTV-a i vjerskih zajednica, taj je rad ocijenjen ne samo kao uspješan, nego su doslovno rekli da znači „Dva koraka

naprijed“. Kad je potkraj godine 1991. na čelo redakcije došao dr. Trstenjak, Bašić je već imao ostvarenih 5000 minuta religijskog programa. Sada se Augustin Bašić najviše brine za nekatoličke priloge u emisiji „Mir i dobro“ koja je interkonfessionalna, što znači da u njoj razmjerno moraju sudjelovati prilozi iz života različitih vjerskih zajednica. Uvedena je i posebna emisija „Duhovni zov“ u trajanju od 5 minuta. To nije tek dodatak emisije „Mir i dobro“, nego je to za druge vjerske zajednice ono što je za katolike subotnja emisija „U početku bijaše riječ“. U „Duhovnom zovu“ muslimanski, židovski, evangelički i drugi vjerski službenici, odnosno propovjednici, izlažu pouke svojih vjerskih knjiga, značenja svojih blagdana i bogoštovlja, nauk svojih vjerskih zajednica.

Kao što rekospo, sati provedeni u gostima u središtu HTV-a brzo su protekli. Ali, odsad ćemo i mi i zacijelo mnogi čitatelji „Žive zajednice“ još pozornije i još s većim zanimanjem pratiti to što nam i u satelitskom programu nude ti ljudi koje smo bolje upoznali.

R.

DRAMATIČAN APEL IZ USORE

Informativna katolička katolička agencija (IKA) iz Zagreba donosi dramatičan apel iz Usore koji je uputio posredstvom radio amatera župnik iz Sivše, fra Ilija Puškarić. Na području Usore u pet katoličkih župa trenutno se nalazi preko 16 000 Hrvata katolika koji od proljeća ove

godine nisu dobili nikakvu pomoć. Župnik apelira na sve one koji mogu pomoći da što prije upute u ove krajeve hranu, odjeću, lijekove i drugu humanitarnu pomoć, kako bi se bar malo olakšale patnje civilnog pučanstva Usore izloženog ratu, gladi, hladnoći i bolesti.

Mučenici iz Fojnice

• Izvješće o ubojstvu fra Nikice Miličevića i fra Leona Migića

Dana 15. XI. 1993. u 6 sati ujutro doznao sam preko Radio Sarajeva da su u „Frnjevačkom samostanu Fojnica poginuli fra Nikica Miličević, gvardijan i fra Leon Migić, vikar, istraga je u toku“.

To jutro u Kiseljaku je nastalo uznemirenje i nevjerica. Radio je svaki sat ponavljao vijest, i tako smo postali sigurni da se to zbilo. U 10 sati radio je javio da su poginuli od granata HVO-a, jer su se tih dana vodile borbe za oslobođenje Fojnice. U to nismo mogli vjerovati zbog pouzdanih saznanja o tome. U nama je pomalo rastao strah i zabrinutost za ostale svećenike i časne sestre. Taj dan nismo ništa mogli saznati.

U utorak, 16. XI. 1993. sam saznao da su doista poginuli, i to da su ubijeni od muslimanskih postrojbi, od Crnih labudova.

Taj sam dan pismeno tražio od UNPROFORA, odjela 0-5 pomoć i istragu. Tražio sam da me provedu u Fojnicu. Odgovora nisam dobio. Vijest o ubojstvu već je bila obznanjena svuda. Obavijestio sam i provincijala o svemu što sam znao, vikara provincije i preko radioamatera mnoge. Uznemirenost u Kiseljaku, posebno među mnogobrojnim župljanima Fojnice i među rodbinom pokojnih naših fratara je rasla. Još se više strahovalo za sudbinu ostalih u Fojnici.

U srijedu 17. XI. 1993. nakon konzultacija s provincijalom posjetio sam UNPROFOR i uz suglasnost provincijala zatražio da UNPROFOR stupi u kontakt s muslimanskom stranom, istraži slučaj i mrtva tijela fratara doveze u Kiseljak da ih pokopamo i istinu saznamo. Jedan iz UNPROFORA taj je dan otišao u Sarajevo i provincijal je to i službeno zatražio.

U međuvremenu sam kontaktirajući kanadski bataljun dobio informaciju da su tijela dovezena u Visoko i dobio obećanje da ćemo ih dobiti i pokopati.

U četvrtak, 18. XI. 1993. smo čitav dan očekivali dobiti pokojne, dobivali smo informacije nekoliko puta da je sve spremno, pripremili u crkvi potrebno...

U srijedu navečer Organizacija žena poginulih ispred UNPROFORA mirno je prosvjedovala s upaljenim svijećama u rukama, tražeći tijela poginulih i posjet Fojnici. Delegaciju žena primio je UNPROFOR. Sve su im obećali.

U četvrtak, dakle, večer uz pomoć UNPROFORA spremio sam se za Visoko. Pred polazak radio-vezom čuo sam fra Vitomira Slugića, fra Tomislava Trogrlića, fra Mirka Majdandžića i provincijala.

Iz Fojnice su, prvi smo se to put čuli, kazali da su fratri pokopani na Karauši i da je u tome pogledu sve u redu, i da je istraga bila u redu. Tada smo se dogovorili: ako je tako, nećemo tražiti da se dovedu u Kiseljak, a ako su ih ekshumirali i dovezli u Visoko, tada ide onako kako smo se prije dogovorili (iz Visokog je već bila otišla ekipa da ih ekshumira).

U petak, 19. XI. 1993. u 12 sati u oklopnom transporteru krenuo sam u Fojnicu. Putovalo se dva sata, jer pred Fojnicom na punktu nisam mogao proći zbog nekih dozvola. Ipak, uspjelo je.

Pred samostanom 10-15 vojnika muslimanske vojske.

Susret s fratrma i sestrama: nismo govorili, zagrlili se i plakali. U samostanu ima i civila. Poslije šutnje sjeli smo svi, mi, UNPROFORCI, muslimanska vojska, policija UN-a.

O slučaju slijedeće: izašli smo pred samostan (zapisao sam od riječi do riječi ovo što slijedi).

Fra Tomislav Trogrlić: „Bila su 4 naoružana lica, zatekli su Leona kod vjeronaučne dvorane, ono ondje gdje je koliba za psa. Svi su pošli prema samostanu, dvojica zaostala kod garaže, druga dva išla prema samostanu do prve stepenice (evo ovdje gdje ja stojim).

Gvardijan je, vrativši se iz štale, otišao do pušnice (pokazuje rukom); i on je, ili čuo galam, ili završio posao, sišao niz stepenice.

Čim se pojavio, odmah je uzviknuto: „Stoj, ruke u vis“, i taj uniformirani čovjek napustio je Leona i prišao gvardijanu, grubo je nasrnuo i stavio mu cijev puške na prsa i pretražio ga.

Gvardijan je odmaknuo cijev s prsa, nastala je mala gužva, uniformirani ga je potjerao prema kući. Ja sam sve to gledao (pokazuje rukom) sa ona tri prozora, naizmjenice.

Leon je pošao prema vratima, a i ja sam gore s hodnika pošao dolje. Leon je otključao vrata (vanjska, m.o.) i nastavio

ulaziti u samostan. I gvardijan je pošao. Među njima je bio razmak, koji je ostao i nakon ubojstva. Nastavili su ulaziti svi. Došli smo ovdje (unutra jedan metar od ulaznih vrata, m.o.) i ja više nisam vidio, evo fra Tomislav će vam pokazati. De ti Tomislave sada“.

Fra Tomislav Tomićić: (Počeo je plakati.) „Stajao sam evo ovdje. (Odlazi na hodnik koji vodi prema crkvi, moli, između dvojnih vrata.) Leon je ušao prvi, pa gvardijan, onda ona dva. Ovaj je stalno gvardijana držao s puškom, drugi došao do mene, uzeo me za ruku i poveo. Leon je otključavao ova vrata (pokazuje na vrata u samostanu na sredini hodnika). Mi smo išli. Onaj je rekao: 'Je..m ti majku ustašku, vi imate oružje', gvardijan je rekao da su prije dva dana kuću pretresali, da oružje nema i da ima za to potvrdu i rekao je da će je donijeti. On je rekao 'Ubit ću te', a gvardijan 'Ubij' i on je pucao rafalom. Bili su daleko jedan od drugog jedan metar. Gvardijan je pao ovako preko vrata (pokazuje). U njega su ušla četiri metka. Kad je pucao u gvardijana, ranio je fra Leona, i Leon je pao evo ovdje (kod vrata koja vode u podrum). Napadač je prešao preko mrtva gvardijana. Drugi je doveo mene. Došao je do Leona, udario ga nogom i rekao 'Šta ležiš, diži se!'. Uhvatio ga je za odjeću i Leon je ustao. Teturajući Leon je došao do staklenih vrata blagovaonice, napadač je došao i za vrat mu pucao, u potiljak dva puta. Napadač je vikao 'Svi u sobu!'. Svi smo ušli, a oni su pobjegli“.

Fra Vitomir Slugić: „Vidio sam kad su iz samostana izašla tri napadača.

Fra Tomislav Trogrlić: „Sve je to bilo u subotu, 13. XI. 1993. oko 12,50 sati. Poslije ubojstva, nakon 10 minuta stigla je policija, jer su dvije djevojke, ova Skokovića i Snježana Bošnjak otrčale dolje. Policija je ispitivala, slikala, zapisivala. Navečer su pokojnici opremljeni i u pokrivenim sanducima stavljeni u crkvu. Sutradan smo imali misu i mislili ih pokopati, ali je onda došlo da se vrši obdukcija. Ona je izvršena dolje u bolnici. Bili su i svjedoci, Stipo Tuka i Alojzije Skoković. 15. XI. 1993. imali smo ponovno misu i oni su sa svime kako ide pokopani na Karauši.

Fratri su u Fojnici žalosni i uplakani. Pogotovo mi se „oronulim“ čini, fra Miroslav. Najteže je fra Tomislavu. On je sve gledao. Edika je bolestan, leži. U kući ima civila.

Časne sestre su vrlo uplašene i svih pet želi napustiti Fojnicu.

Hrane imaju, treba im lijekova.

Kiseljak, 20. XI. 1993. Fra Ivan Pervan, župnik

DÜSSELDORF

Jedni s drugima ili jedni pokraj drugih

- Ako se manjine, koje ovdje žive već u trećem pokoljenju još uvijek naziva „Ausländer“, a tako se prema njima i pravno ophodi, onda nešto nedostaje ovdašnjoj demokraciji
- Dvostruko državljanstvo može se dobiti u Belgiji, Francuskoj, Grčkoj, Velikoj Britaniji, Irskoj, Italiji i Portugalu

Stranci u Sjevernoj Westfaliji (NRW) žele biti ravnopravni građani; ne tek sugrađani, gostujući radnici ili pridošlice. Ni nakon 40 godina ne možemo govoriti o „suživotu Nijemaca i stranaca“ nego samo o životu jednih pokraj drugih. O tom poželjnom suživotu raspravljalo se na jednodnevnom zasjedanju u Düsseldorfu 24.11.93., u velikom i lijepom zdanju velesajamskog kongresnog centra uz Rajnu. Na stručno savjetovanje okupilo se oko 500 zauzetih djelatnika interesnih skupina, dobrotvornih saveza, škola, Crkve i općina.

Pokazalo se kako zapravo svi misle da je na tom području mnogo toga zapušteno te je ravnopravniji život još neostvareni cilj. Ako se manjine, koje ovdje žive već u trećem pokoljenju još uvijek zove „Ausländer“, a tako se prema njima i pravno ophodi, onda nešto nedostaje ovdašnjoj demokraciji. Zapostavljenost manjina se osjeća na svim područjima: djeca stranci imaju manje šansi dobiti mjesto u dječjem vrtiću, imaju slabiji uspjeh u školovanju, otežan im je pristup zanatskom školovanju i izobrazbi. Stoga nikoga nije iznenadila izjava **Wolfganga Bodenbendera** iz Ministarstva za rad NRW: „Danas svaki stranac koji nije kvalificirani radnik može sutra ostati bez posla.“

Za veću stopu pri zapošljavanju i namještanju stranaka, zauzela se **Nejla Bicakoglu-Murzik**, referentica za strance pri Saveznoj vladi: „Bez strancaca na vodećim položajima neće se ništa promijeniti.“ **Prof. dr. Ursula Boos-Nünning** (Essen) održala je zanimljivo predavanje pod naslovom „Nijemci i doseljenici – na putu prema multikulturnom društvu?“. Njemačka se populacija (kao i drugih zapadnih industrijskih zemalja) razvila u selilačko društvo, što znači u društvo koje je označeno premiještanjem stanovništva i preko državnih granica. Sada i u skorijoj budućnosti mogu se očekivati nova selilačka kretanja. Razlozi tomu su i sve veća sloboda kretanja, ogromni broj izbjeglica, sve brojnije doseljništvo iz istočnoevropskih zemalja (Poljska, GUS), brojnije useljništvo iz zemalja „3. svijeta“.

Njemačka će se, kao i sve industrijske zemlje morati pomiriti s otvorenim granicama. Kulturalni pluralizam će se podnošiti, kultura doseljenika će se prihvaćati kao obogaćenje za vlastite kulture. Razumije se da takvo poimanje multikulture još nije prihvaćeno od većine stanovništva. Položaj useljenika ne može se poboljšati bez korijenitih promjena u njemačkom društvu i bez doprinosa domorodaca. To se može postići multikulturalnim odgojem. Učit će jedni od drugih: – Nijemci i doseljenici. U tu svrhu treba izvršiti stanovite promjene u politici prema doseljenicima i osigurati pravni status doseljeničkih obitelji.

U radnim se skupina, također raspravljalo o dobivanju državljanstva, i sudjelovanju useljenika u demokratskim odlukama; o dječjim vrtićima, školama, izobrazbi i radu s mladeži, te o zapostavljenosti kao rezultatu diskriminacije i o šansama međukulturalnog odgoja; o pitanjima stana zaposlenja, socijalnog stanja; o sredstvima javnog priopćivanja, o tome smije li se o strancima priopćivati samo kao o krivcima ili žrtvama?

Sredstva javnog priopćivanja mogu neposredno utjecati na našu stvarnost. Njemačko ujedinjenje i pokreti na istoku bez sredstava javnog priopćivanja ne mogu se ni zamisliti. Ta sredstva izvješćuju, probuđuju osjećaje, imaju i socijalnu dimenziju. Strance koji traže azil nije dobro prikazivati samo kao žrtve. Mnogi se, naime, nadaju da će tako probuditi suosjećanje. U svakom slučaju domaće stanovništvo treba pripremati za suživot s ljudima drugih kultura.

Osman Okkan (WDR-Köln) upozorio je kako stranci nisu u stanju pratiti njemačke programe na televiziji, radiju i u novinama. Prvi naraštaj doseljenika je zbog nedovoljnog poznavanja jezika upućen na slušanje i gledanje programa iz svojih matičnih domovina. Kao Turčin, Okkan se požalio i na nisku razinu turskih satelitskih programa i novina. Drži da bi stranci trebali biti više zastupljeni u uredništvima ovdašnjih radija i televizija. Kako to postići? Valja se udruživati i

postavljati zahtjeve radio i TV-postajama. Sama kuknjava tu slabo pomaže.

Zajednička rasprava – Podiumsdiskussion – bila je nadasve zanimljiva. Biskup VOSS iz Münstera pojasnio je nazočnima kako su katolički dječji vrtići u Münsteru otvoreni svima i kako su djeca stranaca u tim vrtićima ravnopravno zastupljena. Poželjno je da se po vrtićima namjesti više stranih odgojiteljica. Čula su se mišljenja koliko je za učenje njemačkog jezika važno dobro naučiti i materinski jezik. No, strani studenti iz Turske i jugoistočne Europe ne mogu nigdje na njemačkim sveučilištima studirati svoje domovinske jezike, npr. turski, za razrednu nastavu. Jedna od glavnih tema, uz naobrazbu, bilo je političko sudjelovanje, što znači olakšano dobivanje njemačkog državljanstva.

Ulrich Pleitgen, glavni urednik WDR-a u Kölnu, zauzeo se za temeljitu promjenu na tom području: „Trebamo početi s državljanstvom.“ Njegovu mnijenju pridružio se državni tajnik Bodenbender: „Mi smo stvarno useljenička zemlja!“ Oni koji dugo kod nas žive ne trebaju ostati sugrađani, nego postati građani. To je ključno pitanje: Dosad se državljanstvo stječe po jednom zakonu iz doba Njemačkog carstva iz godine 1913. Reforma tog zakona omogućila bi stjecanje dvostrukog državljanstva. To podupire i većina stranaca. Mogućnost dvostrukog državljanstva pospješila bi dobivanje njemačkog državljanstva. U Europi se dvostruko državljanstvo može dobiti u Belgiji, Francuskoj, Grčkoj, Velikoj Britaniji, Irskoj, Italiji i Portugalu. U Njemačkoj posjeduje dvostruko državljanstvo oko 1,2 milijuna ljudi. (To su djeca iz dvonacionalnih brakova i njemački doseljenici.) Iskustvo s njima pokazuje da time nije popustila njihova odanost Njemačkoj. Komunalno biračko pravo za strance sigurno bi bilo na korist nove domovine. Njega će dobiti samo državljani iz EZ-a kao i tzv. „Unionsbürger-schaft“. Kako danas stvari stoje, većina će stranaca i dalje će ostati samo sugrađani drugoga reda. Dvopolnost: „Nijemci i Stranci“ ostaje i dalje, na štetu jednih i drugih.

Jura Planinc

SCHÖNSTATT

„Od braka do obitelji“

- **Sad je već svima jasno da djeca neće ostati religiozna na osnovi ona dva sata religiozne obuke u školama. O tome posebno treba voditi računa Crkva u Hrvata da ne bi slijedila već dokazane pogreške europskih zemalja**

Četrdeset pastoralnih suradnica i suradnika iz Hrvatskih katoličkih misija diljem Njemačke sudjelovalo je od 15. do 18. studenog ove godine na seminaru za permanentnu izobrazbu u Schönstattu kraj Koblenza. Tema je bila iz obiteljskog pastoralna: „Od braka do obitelji“. Organizator, naddušobrižnik fra Bernardo Dukić pozvao je dva predavača: profesora pastoralne teologije iz Sarajeva **fra Ivo Markovića** i psihoterapeuta iz Saulgaua **dr. Marka Logarušića**. Pastoralne suradnice i suradnici sjedeći u školskim klupama kao učenici s velikim su zanimanjem pratili njihova izlaganja.

Fra Ivo je govorio o povijesnom i teološkom kontekstu braka i obitelji, o crkvenim dokumentima i iskustvima suvremenih potreba braka i obitelji, te o oblicima pastoralnog rada u pripravi za brak i pastoral obitelji. Istakao je da je brak – društveno zaključeno zajedništvo između muža i žene na temelju njihove međusobne ljubavi – najkvalitetniji oblik odnosa između muškarca i žene. Čovjek se rađa i razvija u obitelji. U svim jezicima svijeta postoje riječi „mama“ i „tata“. Obitelj je osnovna zajednica pastoralnog djelovanja. U većem dijelu crkvene povijesti, nije posebno istican vjeronauk, jer se za to brinula obitelj. Školski vjeronauk uveden je tek u srednjem vijeku i pokazao se vrlo neučinkovitim, jer se obratio pojedincima istrgnutima iz obitelji. Sad je već svima jasno da djeca neće ostati religiozna na osnovu ona dva sata religiozne obuke u školama. O tome posebno treba voditi računa Crkva u Hrvata, da ne bi slijedila već dokazane pogreške europskih zemalja. Vjeru treba živjeti u obitelji. Djeca će se radovati i bolje razumijeti slavlja crkvene zajednice, ako u obitelji istinski dožive radost molitve, božićnih slavlja, prve pričesti, imendana.

Sržno je pitanje današnjega pastoralna kako sadržaje vjere sjediniti sa sadržajem života po mjeri današnjeg čovjeka. Župna zajednica ne bi smjela postati servis za nekakve aktivnosti, nego središte susreta s ljudima u ozračju ljubavi i zajedništva. Pastoralni suradnik treba oslušivati

Boga, Crkvu i samog sebe, čitati Bibliju i egzegetsku literaturu i pratiti kako živi njegova Crkva, te biti svjestan da je i on sam hram Božjeg Duha. Treba biti hrabar i aktivan, osmisliti posjete obiteljima te „upoznati svoje stado“. Pastoralni djelatnik ne smije se ponašati poput policajca ili suca, jer ni nema prava grešnika silom od grijeha odvrćati. Čovjeka treba privoditi Bogu poštujući njegovu slobodu. Đavao – zlo zastrašujuće je prisutan u svijetu. Čovjekov grijeh uvijek opterećuje zajednicu. Ni Crkva nema rješenja za sve probleme. Pastoralni modeli samo su putokazi te ne bi smjeli biti ograde života. Zakon je nužan, ali sapinje život; nikad se život ne može strpati u zakon.

Euharistija je susret kršćana, zato je vrlo sumnjivo pastoralno rješenje slaviti mise samo s djecom ili pak samo s mladima. Hrvatskoj je u ovo doba potrebno što više zdravih kršćanskih obitelji.

Dr. Marko Logarušić vrlo je stručno i kršćanski govorio o obiteljskim nevoljama te o načinima priskakanja upomoć u kriznim situacijama.

I **Hrvatska televizija** je bila nazočna po svom uredniku religijskih programa isusovcu **dr. Tončiju Trstenjaku** i više njegovih suradnika. I on je iznio svoja iskustva o radu s obiteljima, osobito s obiteljskim susretima krajem tjedna.

Sudionici seminara vrlo su temeljito pripremali liturgijska slavlja tih dana. Svečano i radosno pjevali su psalme na jutarnjama i večernjama. Pohodili su i hrvatski misijski centar u Koblenzu gdje su ih ugostili pastoralna suradnica Dragica Žimbek i svećenik Alojzije Petrović, koji je preuzeo i ulogu vodiča u razgledanju znamenitosti i spomenika kulture tog drevnog njemačkog grada.

Na kraju je utvrđena i tema sljedećeg takvog seminara: „Glazba, riječ i slika u bogoslužju“.

Stanka Viđačević

HANAU

Treba li i redovnicima mirovinsko osiguranje?

Hrvatski franjevci konventualci koji djeluju u Njemačkoj, na sastanku s provincijalom fra Ljudevitom Maračićem koji ih je službeno pohodio od 14. do 18. studenog, među ostalim su razmatrali i pitanje mirovinskog osiguranja. Poznata je, naime, da svećenici-redovnici koji djeluju u Njemačkoj – bilo u hrvatskim katoličkim misijama, bilo na njemačkim župama, nemaju starosnog, odnosno mirovinskog osiguranja. Redovnice, naprotiv, koje su zaposlene po Njemačkoj redovito kao i svi ostali zaposleni uplaćuju to osiguranje te stječu pravo na mirovinu. Dosad se to pitanje nije ni pokretalo. Vraćajući se u domovinu bez mirovine, redovnici ipak imaju osiguranu starost u samostanima svojih provincija. No, ne bi li i ti samostani radije primali ostarjelu braću s mirovinom? Pitanje je ostalo neriješeno.

M. K.

Živa rasprava na seminaru u Schönstattu. (Drugi s desna dr. Marko Logarušić.)

HRVATSKA U DEVET ZAGREBAČKIH ZA SLOBODU VJERE

U Zagrebačkoj katedrali, u njezinoj desnoj lađi uz oltar, u vrhu te lađe nalazi se nadgrobna ploča hrvatskoga bana Tome Bakača Erdödyja. Na ploči je prikazan ban u bojnom oklopu, uz njega visoko raspelo, a iznad glave uklesano njegovo geslo "In Deo vici", što znači: "U Bogu pobijedih".

Uz tu nadgrobnu ploču vezana je vrlo poznata pjesma A. G. Matoša "Pri Svetom kralju" sa stihovima:

"U katedralu, kad su teške noći,
na Banov grob zna neka žena doći
s teškim križem cijele jedne nacije.

A kip joj veli: "Majko, audiant reges:
regnum regno non praescribit leges!"
I dok je srca bit će i Krocije!

Osobito posljednji stih "I dok je srca bit će i Krocije" često se ponavljao i još se ponavlja na mnogim hrvatskim skupovima u domovini i u svijetu. Pjesnik je u liku one žene zamislio cijelu domovinu Hrvatsku kao veliku patnicu. U pjesničkoj mašti dovodi je baš na taj grob, jer je taj hrvatski ban 22. lipnja 1593. predvodio hrvatsku vojsku koja je pobijedila pod Siskom jaku tursku vojsku pod vodstvom Hasan-paše Predojevića. Tom hrvatskom pobjedom nad Turcima napokon je bilo zaustavljeno njihovo napredovanje u našim krajevima.

NEUGAŠENA DRŽAVNOST

Pjesnik Matoš u toj pjesmi stavlja u banova usta izjavu "Regnum regno non praescribit leges", što znači: "Kraljevstvo kraljevstvu ne propisuje zakone". Te riječi jest izgovorio hrvatski ban Bakač Erdödy, ali ne taj sisački pobjednik Toma nego jedan od njegovih nasljednika iz iste plemićke obitelji Ivan na zajedničkom hrvatskom i ugarskom saboru u Budimu 1790. U to su doba Mađari uz pomoć bečke carske vlasti htjeli potpuno uništiti hrvatsku državnost. Čak su htjeli u hrvatsku uvesti mađarski jezik. Ali Hrvati su i tada dobro

znali da s Mađarskom i Austrijom imaju zajedničkoga kralja, ali da su sasvim posebna kraljevina, posebna država. Zato je hrvatski ban ondje uzviknuo da kraljevstvo kraljevstvu ne može propisivati zakone. Tasvijest o državnosti, o pravu na vlasitu državu, koja se nikad nije sasvim ugasila, sačuvala je Hrvate kroz duga stoljeća teških borbi i opasnih saveza sa susjednim narodima. Matoš si je uzeo pjesničku slobodu da riječi bana Ivana Erdödyja iz godine 1790. stavi u usta banu Tomi Erdödyju koji je pobijedio Turke pod Siskom godine 1593. Time je povezao hrvatsku borbu protiv naoružanog napadača s jednako važnom hrvatskom borbom protiv pritisaka i prevara vlasti susjednih država s kojima je hrvatska država u razna povijesna doba bila u različitim državnim savezima.

Od godine 1102. do godine 1527. Kraljevina Hrvatska bila je u državnoj svezi s Kraljevinom Mađarskom tako da im je samo kralj bio zajednički. To se, kao što već znamo, zove personalna unija, osobna sveza, odnosno veza u osobi kralja, a ne sjedinjenje država. Od godine 1527. do 1918. Kraljevina Hrvatska bila je u isto takvoj vezi, personalnoj uniji s Austrijom. I Hrvatska i Ugarska prihvaćale su u to doba za svoga kralja austrijskoga cara iz dinastije Habsburga. On je u Austriji bio car, ali u Hrvatskoj kao i u Mađarskoj uvijek su ga zvali samo kraljem. Nažalost je u tom savezu Hrvatska, oslabljena osobito turskom agresijom, slabije prolazila. Austrija i Mađarska (Ugarska) su se sporazumijevale na hrvatsku štetu. Zato je taj savez različitih država s vremenom dobio ime Austro-Ugarska. Tako je osobito pred širokim svijetom prešućivano hrvatsko ime, ali Hrvati su sve do kraja bečkoga cara zvali hrvatskim kraljem i samo kao takvoga su ga priznavali. Svojega su bana smatrali vladarom mjesto kralja. Često su ponavljali: "Hrvatima ban je kralj." Tako je Hrvatski sabor na čelu s banom sačuvao hrvatsku državnost i odupro se uvođenju kako mađarskog tako i njemačkog jezika. Obitelj Bakač Erdödy dala je više banova

Nadgrobna ploča
bana Tome Bakača Erdödyja

i drugih istaknutih ljudi. Zato je Matoš zgodno povezao uz lik bana Tome u katedrali i spomenutu izjavu bana Ivana.

"U BOGU SAM POBIJEDIO"

Za nas je važno zapamtiti da je ban Toma pobijedivši Turke pod Siskom uzviknuo svoje geslo: "In Deo vici." Bio je svjestan kao i sav hrvatski narod da u tako teškoj borbi s mnogo jačim neprijateljem ne pobjeđuje samo sila oružja nego prije svega Božja pomoć. Božja nam je pomoć trebala da se odupremo i svim pokušajima odnarođivanja u tijeku povijesti. Ni posljednju zacijelo najtežu opasnost u kojoj se našao hrvatski narod u državi koja se zvala Jugoslavija nije bilo moguće svladati bez Božje pomoći. Ta se je država raspala kad su se po Božjoj Providnosti raspale sve komunističke države u srednjoj i istočnoj Europi. Nažalost, i nakon toga Hrvatska teško trpi u ratu s napadačima koji otimaju njezino područje da stvore veliku Srbiju. I tu su hrvatski vjernici svjesni da ne mogu pobijediti bez Božje

STOLJEĆA

I DOMOVINE

pomoći. I neprijatelj zna koliko Hrvatima znači Katolička Crkva koja živi u njihovu narodu. Zato neprijateljska vojska ruši sve katoličke crkve na hrvatskom području, kako u Republici Hrvatskoj tako i u Republici Bosni i Hercegovini. I danas kao i u tijeku svih stoljeća Katolička Crkva u hrvatskom narodu zauzima se za slobodu cijeloga naroda, za sva narodna prava. Jer služiti narodu znači služiti čovjeku, a znamo da je i Bog u Isusu Kristu došao služiti čovjeku za njegovo dobro na ovom i na drugom svijetu.

OSMANLIJE U DŽIHADU

Kršćanska pobjeda pred Siskom 1593. jedan je od najsvjetlijih događaja u teškom ratovanju s Turcima od 14. do 19. stoljeća. Turci su doselili u Malu Aziju, gdje je i danas njihova država, potkraj 13. stoljeća. Njihov vođa Osman I. uskoro se proglasio sultanom, što znači vladar poput cara. Po njemu te Turke nazivamo Osmanlijama za razliku od drugih naroda i plemena koji su im srodni. Prikładno je upotrebljavati taj naziv osobito za one osvajače koji su od 14. do 19. st. pustošili i u hrvatskim zemljama, za razliku od današnje demokratske turske države. Istina je da se u junačkim narodnim pjesmama iz onoga doba i muslimani hrvatskoga podrijetla zovu Turci. U ono se doba brkala ili poistovjećivala nacionalna i vjerska pripadnost, ali danas bi to bilo nedopustivo. Turčin nije ime vjere nego naroda. Ima mnogo ljudi muslimanske vjere koji nisu Turci.

Kad su Osmanlije osvajali naše krajeve, oni su to smatrali svetim ratom u ime svoje vjere. Ta vjera, koju je u 7. st. u Arabiji utemeljio njihov prorok Muhamed, zove se islam a vjernici te vjere zovu se muslimani. Vjeruju u istoga Boga u koga vjeruju i židovi i kršćani, onoga koji se javio praocu Abrahamu. Posvuda ga zovu arapskim imenom Alah. Njihova sveta knjiga zove se Kuran, njihove bogomolje

su džamije ili mošeje, a šiljati tornjevi uz te bogomolje zovu se minareti. Na njima nema zvona nego s njih pjevaju molitve vjerski službenici - mujezini. Voditelji njihovih vjerskih zajednica zovu se imami i hodže.

Muslimani su bili uvjereni da imaju pravo oružjem širiti područje svoje vlasti kako bi širili islam. Rat za obranu i širenje islama zovu sveti rat ili džihad. Tako su nasrnuli i u naše krajeve. Razumije se da su onda i kršćani svoju oružanu borbu protiv njih smatrali svetim ratom, jer nisu branili samo svoju zemlju nego također, prije svega, svoju kršćansku vjeru. Kršćanske su vojske, također hrvatske, nosile bijelu zastavu s crvenim križem koju su zvali "krstaš-barjak".

LJETOPIS PORAZA I OTPORA

Pod sultanom Muratom Prvim Osmanlije su prodrli na Balkan i uskoro g. 1389. porazili kršćansku vojsku na Kosovu polju. Ondje je pravoslavne Srbe predvodio knez Lazar Hrebljenović, a vojsku hrvatskoga katoličkog kralja velike države Bosne Tvrtka I. vojvoda Vlatko Vuković. Godine 1396. Osmanlije su porazile združenu kršćansku vojsku iz više europskih država kod Nikopolja i tako osvojili Bugarsku. Carigrad su osvojili 1453. Bosnu su osvojili 1463. i pogubili posljednjeg kralja hrvatske krvi Stjepana Tomaševića. Uskoro su pokorili svu Srbiju i Hercegovinu a g. 1493. strašno su porazili hrvatsku vojsku na Krbavskom polju kod Udbine. U idućim desetljećima osvojili su i veći dio južne Hrvatske, osim uskog područja uz more, također Srijem, Slavoniju i Moslavinu te veći dio Like, Korduna i Banije.

U tim su ratovima mnogi Hrvati izginuli, mnogi odvedeni u ropstvo a mnogi prebjegli u susjedne zemlje. Otad potječu hrvatske naseobine u Austriji, Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj i Italiji.

Osmanlijski prodor kroz Vojvodinu prema Ugarskoj dugo je priječila jaka katolička

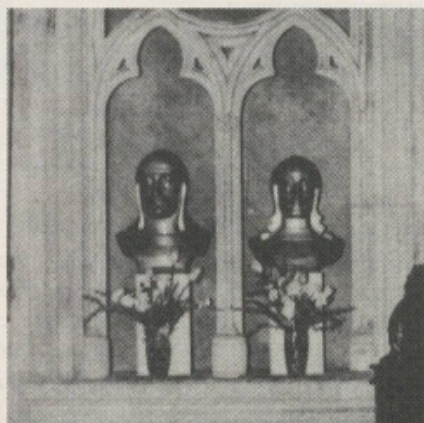
država Beograd. Taj je grad dotad bio katolički. Osmanlije su ga više puta opsjedali a osobito je slavna obrana bila g. 1456. kad je kršćane hrabrio franjevac sv. Ivan Kapistran. Na spomen te katoličke obrane Beograda papa je odredio da se po cijelom svijetu zvonij ujutro, o podne i navečer na molitvu Anđelovog pozdravljenja. Beograd je ipak pao g. 1521. Ugarsko-hrvatska vojska na čelu s posljednjim hrvatsko-ugarskim kraljem Ludovikom Jagelovićem uništena je na Mohačkom polju g. 1526. Osmanlijsko nadiranje prema Beču uvelike je zaustavio hrvatski grof Nikola Šubić Zrinski pod Sigetom 1566. On je pao zajedno s gradom ali su se oslabljeni Turci od Sigeta morali vratiti.

Kao što već znamo, osmanlijsku je silu na hrvatskom tlu napokon zaustavio ban Toma Bakač Erdödy pod Siskom 1593. Na doba borbe s Osmanlijama u zagrebačkoj katedrali u njezinoj lijevoj laži podsjeća brončani lik hrvatskog biskupa i bana Petra Berislavića Trogiranina koji

Likovi Petra Berislavića
i Ivana Paližne
u zagrebačkoj katedrali

je 1513. pobijedio Osmanlije kod Dubice, 1518. kod Jajca, a poginuo je kod Korenice 1520. Uz njega je također brončana glava Ivana Paližne koji je bio hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban u 14. st. Nosio je naslov prior vranski po starodrevnoj

*Poprsja Petra Zrinskog
i kneza Frana Krste Frankopana
u vrhu desne lađe
zagrebačke katedrale*

opatiji Vrana. Istaknuo se na čelu bune hrvatskih velikaša protiv nasilja tuđinske kraljevske vlasti.

ŽRTVE PRIJETVORNIH SAVEZNIKA

Nakon što je kralj Ludovik II. Jagelović poginuo na Mohačkom polju, Hrvati su na saboru u Cetingradu 1. siječnja 1527. izabrali za hrvatskoga kralja Ferdinanda Habsburga. Trebao im je jaki saveznik za obranu od Osmanlija. Nažalost je i ta bečka kraljevska kuća slabo poštivala hrvatska prava pa su se hrvatski vođe više puta imali razloga buniti. Ukripti katedrale poživaju i smrtni ostaci hrvatskoga bana Petra Zrinskoga i kneza Frana Krste Frankopana. Oni su hrabro i uspješno vodili hrvatski otpor protiv Osmanlija ali

U prošlom broju Maka treba popraviti tiskarsku pogrešku godine rođenja dr. Ivana Merza. On se rodio 1928. godine (vidi str. 5). Na istoj stranici među imenima zaslužnih katoličkih djelatnika valja ispraviti: Rudolf Eckert i dr. Ljubomir Maraković (bez onog Mat između imena i prezimena). Pozorno provedite ove ispravke da možete točno naučiti.

nisu mogli podnijeti da bečka vlast tlači njihov narod. Pokušali su Kraljevinu Hrvatsku osloboditi od te vlasti. Car Leopold I. dao ih je kao urotnike pogubiti u Bečkom Novom Mjestu 30. travnja 1671. I nakon što je turska sila poslije bila potisnuta, bečka vlast nije prestala krnjiti prava Kraljevine Hrvatske. U kripti zagrebačke katedrale počiva i tijelo Eugena Kvaternika. Rodoljub i iskreni katolički vjernik, on je dugo djelovao za osamostaljenje hrvatske države. Isticao se kršćanskim svhaćanjem te nije htio prihvatiti pomoć protutcrkvenih pokreta onoga doba. G. 1871. napokon se odlučio i oružjem oduprijeti tuđinskom nasilju. Njega i njegove pristaše opkolila je carska vojska kod Rakovice i sve ih pobila.

I Zrinski i Frankopani bili su ljudi duboke vjere i promicatelji kršćanske kulture. Dan prije svoga smaknuća ban Petar napisao je pismo ženi Katarini u kome ističe duboko uvjerenje da će se sutra susresti s Bogom.

NEPOTPUNO OSLOBAĐANJE

Posljednji osmanlijski pokušaj prodora u Europu bila je opsada Beča g. 1683. Beču je pritekao u pomoć poljski kralj Jan Sobjeski. Nakon toga su Hrvati zajedno s Ugima povelili protuofenzivu. Usjevernoj Hrvatskoj je to bilo u sklopu Austro-Ugarske, a u južnoj Hrvatskoj u sklopu mletačke vlasti. Kršćani na dotad

okupiranim područjima digli su se na oružje.

U Lici je ustanike vodio svećenik Marko Mesić, a u Slavoniji fra Luka Ibršimović. Oslobođena je Slavonija sa Srijemom i najveći dio južne Hrvatske. Sredinom 18. st. utvrđene su granice po kojima je turska vlast ostala na području današnje Republike Bosne i Hercegovine. No i to je područje g. 1878. okupirala vojska Austro-Ugarske Monarhije, a g. 1908. bečki je car Bosnu i Hercegovinu priključio svojoj državi (anektirao), ali je

Eugen Kvaternik

nije vratio u sastav Kraljevine Hrvatske. Na cijelom tom području u osmanlijsko doba katoličke vjernike su u vjeri održavali hrvatski franjevci. Nakon oslobođenja uspostavljena je u granicama današnje Republike BiH metropolija s nadbiskupijom sarajevskom te biskupijama banjolučkom i mostarskom.

• Grob sisačkog pobjednika i odgovarajući Matoševi stihovi (naizust).

• Kada je i gdje ban Toma pobijedio Osmanlije, koji je ban, gdje i kada rekao "Regnum regno non praescribit leges", što to znači, zašto je Matoš u pjesmi povezao oba bana?

• Geslo bana Tome Bakača Erdödyja i njegovo značenje u našoj povijesti do danas.

• Zašto ne smijemo muslimane zvati onako kako ih obično zovu stare narodne pjesme? Koje dvije pripadnosti nikad ne smijemo brkati?

• Što znaš o islamu i muslimanima?

• Sveti rat kako su ga shvaćali Osmanlije i kako su ga shvaćali kršćanski branitelji.

• Kosovo, Nikopolje, Bosna, Krbavsko polje, Mohačko polje, Siget; Sisak, Beč - ljetopis poraza i otpora.

• Otkad i zašto zvuči Anđelovo pozdravljenje?

• Petar Berislavić i Ivan Palizna.

• Petar Zrinski i Franjo Krsto Frankopan kao borci za slobodu i kao vjernici.

• Eugen Kvaternik - rodoljub, vjernik i žrtva.

• Oslobođanje od Osmanlija od 1683. do 1908.

Oživimo Matičin Vijenac

Matica hrvatska, osnovana prije 150 godina desetljećima je izdavala časopis „Vijenac“ zacijelo nezaobilazan u povijesti hrvatske kulture. Nakon mnogo godina Matica je naumila da već prije Božića ove godine izade iznova prvi broj njezina glasila za kulturu, znanost i umjetnost, da to bude dvotjednik slavnoga imena „Vijenac“. Ali, Matica hrvatska bogata je samo duhom. Prijeti opasnost da i taj projekt propadne zbog nedostatka novca, kao što je nedavno propao i pokušaj oživljavanja „Hrvatskog tjednika“. Matici je hitno potrebna novčana pomoć od najmanje 10000 DM. Član MH u Reutlingenu Vinko Stjepandić u dogovoru sa zagrebačkim vodstvom organizira skupljanje priloga u tu svrhu. Prilozi se mogu slati i izravno u Zagreb ali je najpraktičnije slati na adresu „Kroatische Kulturgemeinde, Konto-Nr.: 4282265, Commerzbank Reutlingen, BLZ 640 400 33.

Hrvatska kulturna zajednica „Zvonimir Reutlingen-Tübingen“ objavit će spisak darovatelja, pa je potrebno da adrese na doznakama budu potpuno čitljive. Svaki darovatelj može od HKZ „Zvonimir“ dobiti Spendenbescheinigung. Darovatelji koji uplate najmanje 300 DM primat će obnovljeni „Vijenac“ prvih šest mjeseci besplatno. ■

BERLIN Mažuranićevci za „Otočnu vezu“

Hrvatsko kulturno društvo „Vladimir Fran Mažuranić“, koje u Berlinu djeluje od godine 1980., održalo je 13. studenog svoju izbornu godišnju skupštinu u prostorijama Hrvatske katoličke misije, pod čijim pokroviteljstvom i djeluje. Skupštinu je otvorio predsjednik društva g. Ivek Milčec, a zatim se u pozdravnom govoru voditelj misije fra Nedjeljko Norac Kevo osvrnuo na dobro i svrsishodno djelovanje društva, obećavši mu i dalje podršku. Predsjednik Milčec i rizničar Topić podnijeli su godišnje izvještaje. Zaslužnim članovima podijeljeno je sedam zahvalnica. Izabrana je nova uprava za iduće dvije godine. Predsjednik je ponovno Ivan Milčec, dopredsjednik je Mate Bajić, tajnica je dr. Zdenka Weber, a rizničari Antun Topić i Nada Kolobarić. Za vijećnike su izabrani ing. Ivica Jurjević, ing. Zvonimir Nekić, Srećko Ražnjević i Blago Kolobarić. Pri kraju je zaključeno da će se HKD „V. Fran Mažuranić“ zauzeti za ostvarivanje projekta „Otočne veze 110 kV Melina/Senj-Krk-Rab-Pag-Nin-Zadar“. Očekuje se takvo zauzimanje i drugih hrvatskih društava u Berlinu i cijeloj Njemačkoj. I.M.

ROSENHEIM

Dva desetljeća Hrvatske katoličke misije

Povodom dvadesete obljetnice Hrvatske katoličke misije održan je i seminar mladih Hrvata katolika pod nazivom „U traženju identiteta“. „Što Crkva očekuje od mladih?“, bilo je uvodno predavanje što ga je održao šibenski biskup dr. Srećko Badurina. Potom je uslijedio rad mladih, njih četrdesetak, u skupinama. Nakon toga razvila se živa rasprava o tome kakvu bi htjeli mladi Crkvu u Hrvata. Njemački biskup dr. Engelbert Siebler iz nadbiskupije München-Freising održao je predavanje na temu „Što očekuje Crkva u Njemačkoj od mladih Hrvata?“, a potom se razvila rasprava. Koncelebriranu sv. misu, kojoj je pribivalo oko 500 Hrvata, služio je dr. Srećko Badurina s još pet svećenika. Bio je nazočan i generalni konzul Republike Hrvatske u Münchenu dr. Vladimir Sokolić. Na misi su biskupu Badurini prognanici predali kruh, masline i vino.

Poslije sv. mise održan je prigodan kulturno-umjetnički program. Generalni konzul dr. Sokolić uručio je medalje i zahvalnice, a biskup Badurina zahvalnice, a u ime Hrvatskih željeznica inž. Blaž Doko uručio je diplome, zaslužnim Nijemcima iz Rosenheima za mnoga dobročinstva i pomoć Hrvatima u domovini. U pružanju pomoći naročito se istaklo dvadesetak građana Rosenheima koji su prikupili i otpremili 200 vagona drvene građe, u Split, Šibenik, Slano, Dubrovnik i Čaplinju.

– Crkva u Hrvata prati svoj narod u iseljeništvu. Kroz dvadeset godina Hrvatska katolička misija u Rosenheimu za sve nas je duhovni zavičaj, a u vrijeme bivšeg režima jedini čuvar nacionalnog identiteta. Crkva je, naime, dio povijesti naroda kojemu služi. Takva će biti i njezina budućnost – rekao nam je voditelj HKM u Rosenheimu fra Ivan Nimac. Josip Erben

Biskup Badurina i fra Ivan Nimac sa sudionicima seminara

Fotos: J. Erben

SAARBRÜCKEN

Hrvati u Marijinoj školi

Hrvatska katolička misija djeluje u Saarbrückenu od godine 1972. U njezinu se vodstvu izmijenilo više svećenika, a od lipnja 1989. godine vodi je don Mate Šola, svećenik mostarske biskupije. U domovini mu je crkva uvijek bila prepuna, a ovdje se mora priviknuti na mnogo manji broj sudionika u euharistijskim slavljinama. Misija je prostranstvom velika, ali su hrvatski katolici raspršeni na tom prostoru te se mogu okupiti samo u manjim skupinama. Računa se da u centru u Saarbrückenu gravitira njih oko 700. Od sredine studenoga misa na hrvatskom jeziku služi se u kapeli Marijine škole, koja je prikladnija od dosadašnje prostorije na trećem katu zgrade u glavnoj ulici. Vjernici predvođeni župnikom zajedno s prijateljima misije zau-

Don Mate Šola pričešćuje

zeto prikupljaju pomoć za ugrožene u domovini. Mladi pokazuju volju za redovitije vjerničke sastanke.

Ivo Matijević

Prije mise u ugodnom razgovoru

U Münchenu vode Josip i Marija

Službene statistike potvrđuju da su Josip i Marija (Josef i Maria) u Münchenu ovoga stoljeća najdraža imena. Od godine 1900. ime Marija četrdeset i pet puta bilo je na prvom mjestu godišnjih statistika, a ime Josip je u dvadeset i devet godina bilo na vrhu. Krajem 1991. bilo je u Münchenu oko 26 000 žena imena Marija, a 14 000 muškaraca imena Josip.

U Münchenu kažu da je tako znanstveno potvrđena učestalost imena od milja

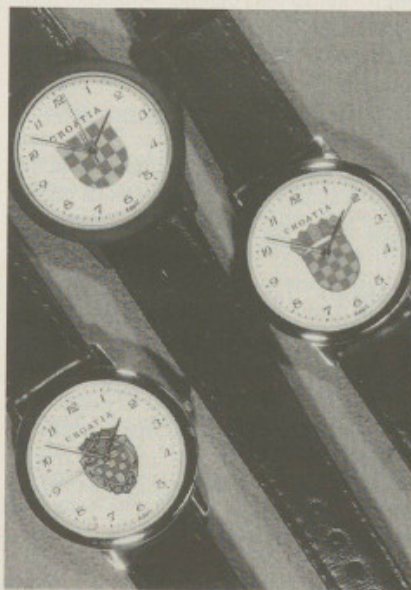
Seppl i Mari, kako ondje vole zvati ljude koji se zovu Josip odnosno Marija. (Tako je u hrvatskim krajevima uobičajeno Josipe zvati imenima od milja Joško, Josko ili Bepo, a Marije imenima od milja Marica, Mara, Maruška.) Istodobno je među 1300 000 Münchenskih žitelja nakon imena Maria bilo najviše onih koje se zovu Anna, Elisabeth, Christina i Monika. Među muškarcima nakon Josefa najviše ih nosi imena Peter, Michael, Johann i Thomas.

Hrvatska u europskom grboslovlju

Poznati draguljar u Stuttgartu gospodin Franz Eppli stekao je mnogo kupaca satovima iz serije „Städte-Wappen-Europa“. Upoznavši u novije vrijeme Hrvatsku, njezinu povijest, njezinu kulturu i njezina stradanja, počeo je zajedno s Hrvatom Mihovilom Udovičićem izrađivati vrlo ukusne satove s različitim hrvatskim grbovima. Sve po načelima stručne heraldike, grboslovlja. Poslije Njemačke, Austrije, Nizozemske i Francuske, Hrvatska bi bila peta zemlja čija bi se heraldika tako predstavila. I to je jedan o načina hrvatske nazočnosti u Europi. Dosad su u prodaji tri „hrvatska sata“ u dvije verzije: u kućištu od plastične tvari crne boje i u pozlaćenom metalnom kućištu. Pozlata je pet puta deblja nego na satovima kakvi se nude u robnim kućama (ne 1 mikron nego 5 mikrona). **Prvi sat** ima povijesni hrvatski grb s početnim srebrnim poljem (u grboslovlju je srebrno mjesto bijelog). **Na drugom je satu** državni grb Republike Hrvatske. **Na trećem je satu** stilizirani hrvatski grb s križem i zastavama te znakovima s grbova hrvatskih zemalja: Slavonije, Istre, Dalmacije i Herceg-Bosne – kakav se nalazi i na Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu.

Sat u plastičnom kućištu stoji 59 DM, u pozlaćenom 79 DM. Oba imaju crne kožnate remene, a mogu se naručiti i u drugim bojama. Moguća je narudžba skupljih, vrednijih satova s jednakim grbovima. Narudžbe na adresu:

Mihovil Udovičić, 70176 Stuttgart, Lindenspürstr. 44, tel.: 07 11/6 36 9767

STUTT GART

Božansko svjetlo u povijesnom mraku

- Dojmovi s hodočašća pedeset-troje hrvatskih vjernika iz Stuttgarta koji su pod vodstvom fra Marinka Vukmana od 17. do 21. studenog ove godine pohodili Rim, Asiz i Padovu

Putovanje prema Rimu u ranim jutarnjim satima ne nagovješta ništa izuzetno u odnosu na mnoge druge evropske zemlje. Svakodnevna jutarnja stiska u prometu i zastoje na ulazima u grad. Pogled iz autobusa u daljinu ipak otkriva posebnosti krajolika s mediteranskim raslinjem i kulama na vrhovima brežuljaka koje se ističu iznad romantičnih naselja stoljetnih kuća sagrađenih iz kamena stisnutih jedne uz drugu. Neotudiva obilježja naroda i vremena. Prvi dojam o vremenu i prostoru, o povijesti čovječanstva uzbuđuje duh, a razmišljanje ne dostiže korak kad se ude u jezgru grada.

Forum Romanum – jezgra staroga Rima – najveći arheološki park svijeta, otpočeo je svojim životom prije 2500 godina. Trg leži u podnožju između brežuljaka Kapitola, Palatina, Kvirinala i Eskvirina. Dok prolazimo ulicom Fori imperiali između trga Venecija i Koloseuma, kroz misao mi prolazi veličanstvo razuma i nerazuma ljudskog.

„Senat i puk rimski posvećuju korisnom, sretnom i uzvišenom imperatoru Cezaru Flaviju Konstantinu Velikom ovaj slavluk za njegove pobjede, jer je on, božanskim rasvijetljenjem i svojom plemenitošću, svojom vojskom pravednim ratom oslobodio Republiku od nasilnika i zatim od svake zavade.

U Bazilici sv. Ivana osjećam duboku smirenost duha, zaboravljam nasrtljivost i razaranja i uživam u veličanstvu beskraj-

no zatvorenog prostora što dariva oku djela velikih graditelja, kipara i slikara koji su životom i radom svakom prolazniku bar na trenutak podarili nadu u bolji-tak života.

Poruka je jasna, nažalost počesto kratkotrajna. Božanstveni poticaj duha na duboko razmišljanje osjeća se na svakom koraku u brojnim rimskim bazilikama. Prigušeno svjetlo dana, koje lagano prodire kroz visoke otvore, dočarava svaku pojedinost u najboljem mogućem skladu. Sklad koji bi čovjek morao odonud ponijeti i drugima prenositi, prigušava nemir čovječjeg duha. Prigušava zlo koje često izmiče pozornosti ophođenja, iz čega proizlazi grijeh.

O malom i velikom grijehu, o složenoj ljudskoj svakodnevnici, o raspoloženjima i stradanjima, govorio nam je fra Anđelko koji nam je bio vodič po Rimu.

Svladavanje i stegu u radu i odnosima sa svijetom dokazuje i uzvišenost Svete Stoli-ce u Vatikanu, bazilika sv. Petra i Pavla i trg sv. Petra. Znakovi papinskog građanstva koji stoljećima dočekuju hodočasnike iz cijeloga svijeta sačuvali su svoju veličinu unatoč mnogim prijetnjama i nasrtajima. Naoko konzervativno ali vrlo smišljenom suzdržanom politikom uspješno se čuva neslomljivo katoličko zajedništvo Crkve cijeloga svijeta, čuvaju se i vrednote brojnih umjetničkih djela velikih majstora svih vremena.

Obogaćena duha s utiscima izvanrednih ljepota vraćamo se u Stuttgart svojoj svakodnevnici. Vraćamo se i radu i skrbi za svoj hrvatski narod u domovini, navrativši u Padovu na grob sv. Leopolda Mandića koji je ondje izgarao kao naša žrtva za druge. **Text i slika: Josip Madračević**

Sva obitelj u „Mariji“

Pjevačko glazbenički sastav „Marija“ pojavit će se pred gledateljima i slušateljima zacijelo i u ovo božićno i novogodišnje doba. Sastav se zove imenom Isusove majke Marije, a u njemu jedna Marija udara u bubnjeve, jedan Ivo svira harmoniku, dok Kristijan i Engelbert udaraju u gitare. Svi se zovu Koler, jer to je cijela obitelj: majka, otac i dva sina. Ta obitelj iz HKM Ravensburg ne bavi se samo glazbom, nego već godinama pomaže potrebne.

Uz njihovu pomoć već je diplomiralo nekoliko siromašnih studenata. U ovo ratno doba pojačali su pomoć izbjeglicima i prognanima. „Marija“ je nastupala i izvan Ravensburga po drugim našim misijama uglavnom južne Njemačke, a od svakog su nastupa odvojili popriličnu svotu novca za žrtve rata u domovini. Tko ih želi čuti i vidjeti, može ih pozvati. Adresa je: **Koler, Mühlenbachweg 2, 88677 Markdorf, tel.: 0 75 44/47 81.**

STUTT GART

Uranilo Nikolinje

Svetom Nikoli se ove godine pružila jedinstvena prilika da u Stuttgartu podijeli čak 1100 darova tamošnjoj djeci i da to učini pred više od 2500 ljudi. Nikolinjsko slavlje uranilo je na 1. nedjelju došašća, a cjelovečernji program trajao je gotovo šest sati. Bili su nazočni djelatnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske na čelu s gospodom Zdenkom Babić-Petričević, hrvatski učitelji, predstavnici hrvatskih udruga i kulturnih društava. Našla se ondje i obitelj Grgat iz Sumpetra sa četvero djece.

Priredbu u dvorani Schwabenlandhalle u Fellbachu otvorili su mali slavuji s. Ljube – mali zbor HKM Stuttgart – izvevši četiri pjesme i izmamivši mnogo pljeska.

Nastupio je i sastav odraslih folkloraša. To su oni koje već dugo vodi g. Pero Marković. Izveli su kolo „Lindo“ i doista potvrdili svoj dobar glas u amaterskoj konkurenciji cijele Njemačke. I folklorni sastav HKM Stuttgart s voditeljicom Marijanom Marić razdragao je nazočne sjajnom izvedbom, brojnošću malih umjetnika i lijepim nošnjama. Djevojački sastav s voditeljicom Katarinom Knežević pokazao je i suvremeni plesni izraz.

Ugodno su iznenadili glumci-amateri, članovi sekcije stuttgartske Hrvatske kulturne zajednice. Božica Beganović, Ljubica Penić i Stipe Vidak dramskim ulomkom „Naivec“ oslikali su tipičnu gastarbajtersku situaciju i bili pravo osvježanje tog nikolinjskog slavlja.

Na kraju tog amaterskog bloka pojavili su se i oni bez kojih se ondje gotovo nikad ne slavi. To je tamburaški sastav HKM Stuttgart. Nastupili su kao solisti i kao pratnja plesačima. Do kraja priredbe nazočne je zabavljao glazbeni sastav „Arbaleta“ i ondje vrlo poznati pjevač Dražen Zečić.

Zdravko Jelenović

Foto J. Erben

MÜNCHEN

Međimurski Makovci u Bavarskoj

„Hrvatsko zavičajno društvo Medimurje“ koje već više od godinu dana djeluje u bavarskom glavnom gradu napokon je „stalo na noge“. Tomu je dokaz uspješna organizacija „Medimurske večeri“, koja je 4. prosinca s 350 posjetitelja proslavljena u prostorijama restauracije „Schwabinger Stube“, u sjevernom dijelu Münchena. Bili su nazočni: međimurski župan Marijan Ramušćak, hrvatski generalni konzul u Bavarskoj dr. Vladimir Sokolić, konzul za gospodarstvo Slavko Begić, konzul za školstvo, kulturu, šport i socijalni rad Toni Glovacki i drugi uglednici iz čakovečkog javnog života. Organizatori su na nečelu s predsjednikom zavičajnog društva Ivanom Jarnijem i tajnicom Ellom Rajter uspjeli pripremiti

zanimljiv i koristan program. Dio novčanih sredstava prikupljen te večeri dodijeljen je kao pomoć djeci poginulih hrvatskih branitelja međimurske županije.

Na pozornici se je poslije uobičajenih pozdrava kao prvi predstavio dječji crkveni zbor „Makovci iz Čakovca“, koji je dobio ime po najpoznatijem hrvatskom katoličkom mjesječniku za mlade „Maku“ (Malom koncilu). Đura Medimurec razveselio je nazočne svojim šalama, a mlada pjevačica Darka Medlobi pjevala je za ples uz „Tamburaše iz Kotoribe“ te zabavljača Vinka Hitija. Prikupljeno je oko 10 000 DM.

Makovcima je nastupila radna nedjelja: dva koncerta u jednom danu u dvije crkve pred 3000 Hrvata. Mali profesionalci osvjetlali su obraz svom voditelju i dirigentu fra Dragutinu Brglezu i gospodi Ani Žiškoj koja se u ime roditelja brine oko njih i programa. U dogovoru s voditeljem Hrvatske katoličke misije München fra Mirkom Marićem o podne su pjevali na misi za mlade u crkvi sv. Michaela na Stachusu usred grada, a u četiri sata popodne u crkvi sv. Pavla. Glazbenu darovitost na klavijaturama iskazale su i na „Medimurskoj večeri“ i na obje mise Marijana Hunjak i Senka Bašek, koje su uz Makovce dobile najviše pljeska po završetku bogoslužja.

Pred crkvom se tražila i kasete više pogotovo snimke božićnih pjesama malih Makovaca.

Josip Erben

Passat za dobrotvornost

Pastoralni asistent HKM Karlsruhe Ivan Bošnjak je na demokršćanskom sastanku u zgradi njemačkih sindikata DGB na međunarodni dan ljudskih prava 10. prosinca ove godine predao predsjedniku HKDU dr. Marku Veselici ključeve i prometnu dozvolu za vozilo passat, koje će se u domovini upotrebljavati u humanitarnim pothvatima.

BOŽIĆNA PRIPOVIJETKA

Rubikova kocka

Bilo je predvečerje Badnjeg dana. Gradom su žurili ljudi koji su prije zatvaranja radnji htjeli još nešto kupiti. Iako se već davno bio spustio mrak, na „Zeilu“ je bilo svjetlo kao po danu. Odasvud su blještali stakleni izlozi robnih kuća i trgovina plijeneći poglede svojim svjetlećim jelkama i crvenim „Nikolausima“. Cijela glavna ulica je izgledala kao ogroman, veličanstveno okićen „Wohnzimmer“ s mnoštvom ogledala i vrata s kojih su neprestano odlazili i dolazili ljudi natovareni bezbrojnim vrećicama „Hertie“ „Kaufhausa“ ili „CA“. Činilo se kao da je čitav grad zahvatila kupovna groznica. Od nje su bili pošteđeni samo ulični svirači i „Arbeitslose-Selbsthilfe-Gruppen“. Dok su jedni, špekulirajući na „božićnu dobrostivost“, po prolazima nudili melankolične arije; drugi su po uglovima vikali protiv nesposobnih političara i dijelili „Informationsblätter“. Ponekad bi se pokraj njih zaustavljali prolaznici koji su obavili kupovinu i velikodušno praznili preostao sitniš u limene kutije. Ipak najveća gužva bila je ispred izloga poznate robne kuće. U njemu je, u izlizanom naslonjaču, pored bogato ukrašene jelke, sjedila starica. Dobro umotana u vuneni pokrivač, sa sijedom kosom ispod pletene kapice i debelim naočalima nataknutim na pola nosa, čitala je naglas iz šarene knjige. Njen taman šuštav glas odjekivao je s okolo postavljenih zvučnika i stapao se s bukom udaljenih automobila, uličnog vergla i vreve. Nedaleko izloga bio je diskretno postavljen štand na kojem su spretni trgovci nudili šarenu knjigu. Naslov joj je bio „Bakine božićne priče“. Oko njih su se tiskala djeca bezobzirno vukući već umorne očeve i majke od izloga prema štandu. Oni su ih slijedili negodujući, rukama punih paketa čija su pakovanja nedvosmisleno kazivala da su mali tirani upravo poharali odjele s igračkama i da još nedostaje samo ta jedna jedina knjiga „dobre bake iz izloga“ pa da mali mezimci budu zadovoljni. Promatrajući tu roditeljsku idilu odjednom mi u sjećanju iskrsnu sličan Badnjak u domovini, s početka osamdesetih...

Sjećam se bilo je prilično hladno. Bila je to jedna od onih zima koje se nikom ne mile, čiji se dani razvuku između listopada i ožujka kao jedno jedino godišnje doba magle, blata i mrzlih kiša. Bilo je to u vrijeme redukcije struje; kad su u određene dane isključivani pojedini dije-

lovi Zagreba. Tada bi „dvanaestica“ kružila kroz rasvijetljen „Kvatrić“ i „ugašenu Trešnjevku“. Putnicima se pri tom činilo kao da to nisu arterije jednog te istog gradskog tijela, nego kroz neki strašan udes raskomadani i razbacani udovi koje su tek klimavi tramvaji spajali u jedno. Čitav Zagreb je sličio nepomičnoj lutki koja je na komandu otvarala i zatvarala oči, dok se energetska kriza poput kuge širila iz jednog predgrađa u drugo. Znalo se da iza zamračenih prozora u višekatnicama, iz kojih su graditelji nadobudno izbacili dimnjake, zjape hladne sobe, neskuhani ručkovi, neoprana novorođenčad, zaostala dizala. Život se odvijao kao na gramofonskoj ploči koju je netko, nestašno se igrajući puštao na 33 i 78 okretaja. Još su jedino ogromne hrpe borovine po zagrebačkim tržnicama i prodavači čestitaka ostali isti, nagovještavajući praznike. Sve ostalo je izgledalo kao daleka draga uspomena.

Te večeri uoči Badnjaka čekala sam tramvaj na uglu Končarove i Nehajске. Posvuda je bio mrkli mrak. Svjetlili su još samo automobili u prolazu i „Vjesnikov“ kiosk pokraj tramvajske postaje. U njemu je uz svjetlost petrolejke dobro ubundana prodavačica posluživala kupce. Ljudi su kratili čekanje kupujući cigarete i novine. Između njih se čitavo vrijeme vrzmao kuštrav crnolut dječak od deset godina. Glavom je jedva nadvisivao visinu pulta, a pogled njegovih očiju bio je gotovo prikovan za gornje police kioska. Tamo su bile poredane, jedna pored druge, Rubikove kocke svih mogućih boja. U to vrijeme nije bilo odraslijeg djeteta koje je nije željelo posjedovati i u najkraćem roku svladati čarobnu kombinaciju.

Nisam znala koliko dugo je dječak stajao ispred kioska. Budući da je bio tanko obučan, lice mu je bilo pomodriilo.

Premještao se s noge na nogu, obilazio oko kioska, mjerkao ljude pri kupovini. Imala sam osjećaj da se sprema na neki strašan pothvat.

Iznenada je prikupio hrabrost, povukao jednog starijeg kupca za rukav i gotovo nečujno zamolio; „Striček, hoćete mi, molim Vas, kupiti jednu Rubikovu kocku“.

Gospodin u šeširu, zatečen pri savijanju novina, nije dobro razumio pa upita;

„Što hoćeš, mali?“

„Hoćete mi, molim Vas, kupiti Rubikovu kocku, ja nemam novca“.

„Kakve li drskosti“, ljutnu se gospodin, „tako bezobrazno prositi. Vas cigančice bi trebalo dobro isprašiti po turu“ – okrene se i ode.

Mali pogleda uvrijedeno za njim i premjesti se na drugu stranu pulta biraajući „novu žrtvu“. To je bila jedna starica. Sad je pitao već glasnije. Napravila se da ga ne vidi i ne čuje.

Mladić kojeg je ponovno usrdno zamolio upita prodavačicu;

„Kol'ko košta ta kocka?“

„Tisuću dinara“.

„Previše“, odgovori mladić, nelagodno se okrenu i uskoči u tramvaj koji je upravo odlazio.

Moj tramvaj je već davno bio otišao. Stajala sam kao prikovana. Tisuću dinara nije bila tako neznatna svota za moj ionako mršav studentski novčanik. Osim toga nisam imala toliko uza se. Što kad bi svi koji čekaju tramvaj zajedno skupili? Nisam se usuđivala to glasno predložiti.

Ni pri slijedećoj grupi mali nije imao sreće. Pitao je sve tiše, gotovo se više ne usuđujući, a kad je sljedeću grupu ljudi progutao tramvaj a njegove molbe ostajale bez uspjeha, posramljen odjednom se okrenuo i otrčao u mrak.

Htjela sam potrčati za njim, ali su mi noge bile kao od olova. Osjećala sam kako sam prisustvovala nečemu što ću još dugo pamtit; kao sramnu ranu bola, propusta i nemoći.

„Zakaj niste malom Romu dali kocku kad je već tako lepo prosil“ reče u šali jedna gospođa prodavačica.

„Nije vam on Rom. To je dete bez roditelja, tu iz Doma iz kvarta. Dolazi svaki dan i gleda te kocke. Bi mu ja dala, znate, imam ja meko srce i pri inventuri se to već nekako zgliha. Al znate kaj. Ak dam njemu, sutra ih stoji novih pet iz Doma i svi hoće kocku, a kaj onda?“

Stigao je moj tramvaj. Znala sam da ću dugo misliti na crnolutog dječaka i Rubikovu kocku. Zar ovakve priče stvarno ne mogu završiti drugačije? **Ružica Petrić**

FRANKFURT

„Sveti Nikola“
nagradio djecu

Alen Slavica

Zato što su se prošle godine iskazali u prikupljanju darova za djecu u domovini, ove je godine „sveti Nikola“ posebno podario djecu naših Hrvata u Frankfurtu. U nedjelju 12. prosinca svečanost je održana u dvorani BIKUTZ u Höchstu za brojne naše mališane. Svečanost Nikolinja otvorio je fra Leo Delaš, voditelj Hrvatske katoličke misije u Frankfurtu.

Dječji zbor nastupio je musicaleom „Poklon mudraca“, Maria Nardellia, što su prisutni srdačno pozdravili, zbog lijepo otpjevanih solo i zbornih dionica. U kulturno-zabavnom programu sudjelovao je i ženski zbor otpjevavši „Pjesmu o miru“ prof. Mate Leščana. Mješoviti zbor otpjevao je „Himnu misija“. Zbor je nastupio pod vodstvom s. Pavlimire Šimunović i dr. Josipa Lucića. Nastupila je i muška klapa s „Pastorellom“ Ivana Zajca i dvjema dalmatinskim pjesmama. Još su nastupili folklorna skupina mladih pod vodstvom Dražene Brešić i Danijela Bohra i folkloraši odraslih pod vodstvom dr. Josipa Lucića.

„Sveti Nikola“ je potom podijelio darove.

U nastavku programa nastupio je Alen Slavica sa sastavom „Evergreen“ iz Adamovca. Kroz program je vodila Irena Balić. ■

Božićna bajka

I što pogledam sve je pjesma
I čega god se taknem sve je bol!

Ivo Andrić

Noć na ulici. Krovovi mokri. Kiša natapa sivilo. Ni suze ne mogu pokapati ovu tuđinu. Pogledali smo se: supruga Dada, naša kći Vanesa i ja. U očima nijema tuga. Nema suza, jer one više nemaju smisla. I radost i tuga, i vjera i očaj postali su jednostavno dio našega izgnaničkog života.

– Pa, ovo je naš balkon!? – Uzdahnu supruga.

Isti naš balkon u Sarajevu!

– Mama! Tata! Hoću kući! Nikamo više neću! Hoću kući! – ponavljala je Vanesa.

Odista, učinilo nam se kao da stojimo pred svojom zgradom i pred svojim balkonom. Stisnuli smo se nas troje, ruke su nam bile hladne. I kiša je padala, ali mi smo tužno zurili u balkon. To je bila najljepša iluzija u koju smo htjeli vjerovati. Taj nestvarni san. Taj balkon.

Tako smo mu se približili, a tako je daleko od nas! Taj balkon nas je prenio u sasvim drugi svijet. Sve troje smo mislili na Sarajevo. I tamo je noć. Tamna noć.

– Sjećaš li se, u Sarajevu smo bili svi zajedno! – progovori supruga. – Sada već nekih više nema među živima... A tko zna tko još neće dočekati neke nove susrete?

Nisam htio vratiti se u stvarnost. Balkon mi se učini još ljepšim. I cvijeće je bilo

isto. Što li je s našim balkonima i cvijećem?

Pričini mi se kao da sve blješti od nekoga svjetla... Betlehemska noći, da li će doći kraj našim patnjama?

Balkon se i dalje sjaji, a mene supruga vuče za rukav da idemo.

– Idemo u Sarajevo! Kad ćemo u Sarajevo!? – pita Vanesa.

Osvrnuli smo se još jednom na onaj čudni balkon. Sve je utihnulo u tamu, a mi smo se vukli na kiši. Nikakvoga cilja nema. Znamo da je Božić blizu. I prvi ukrasi na gradskim ulicama naviještaju da Božić dolazi.

Pred očima mi slike iz djetinjstva. Majka je namiještala žito na ukrašenom božićnom stolu, donosila ponešto, pogledala u svakoga od nas. Na Badnjak smo svi zajedno. Ona je sretna. Svakoga dotakne

rukum, a djeci nešto predbacuje, tek tako da se i njima javi.

Još je ta svjetlost treperila pred mojim očima. Ali, znao sam da to nije stvarnost. Kad dođem u Sarajevo, obitelj više neće biti zajedno. Bit će Badnjak. Bit će svjetlost. Bit će noć. Ali, ostaju tužna sjećanja. Smijati se ne možeš, ni plakati više. Tamna noć je ovladala. Nema više ni iluzija ni svjetlosti. Naša se lutanja nastavlja, a Božić je na pragu.

Mladen Matić

ZA (BOŽIĆNI) DAR NIJEMCIMA

**Važno!
Novo!**

„Maastricht starb in Sarajevo“

od priznatih stručnjaka prof. dra. R. Grulich i prof. dra. A. Hampela sa sveučilišta u Gießenu, s posebnim osvrtom na ulogu Srpske Pravoslavne Crkve u osvajačkom ratu protiv Hrvatske i Bosne. Knjiga (150 str., 12,- DM) kao AKTUALAN dar njemačkim znancima, uz božićnu čestitku! Dobije se u knjižarama (treba naručiti!) ili izravno na adresi:

PROF. R. GRULICH, Bischof-Kaller-Straße 3B, 61462 Königstein.

Hrvatski dnevni list

**SLOBODNA
DALMACIJA**Duhovna spona između
domovinske i iseljene Hrvatske.

Hrvatski politički tjednik

nedjeljna
DALMACIJA

Made in Croatia!

Svakog tjedna specijalni prilog
za Hrvate u iseljentištvu.Adresa našeg uredništva
za Europu:

60318 Frankfurt/M., Unterweg 18

Tel.: 0 69 / 5 96 33 60

Fax: 0 69 / 5 96 33 17

ZAGREB

Fra Marijanova treća knjiga

Voditelj HKM Hanau, franjevac konventualac Marijan Kovač dobio je u doba svog 50. rođendana dolično priznanje u hrvatskom glavnom gradu. U dvorani Doma umirovljenika na Selskoj cesti u nazočnosti brojnih ljubitelja knjige iz Gorskog Kotara svečano je predstavljena njegova najnovija knjiga „Stare slave djedovina“. To je zbirka bogata sadržaja, književni spomenik crkvenosti i domoljublja pišćeva zavičaja. Pisac, fra Marijan nije se za tu zgodu pojavio u Zagrebu. Zacijelo je htio ostati nezapažen. Ta, o svom predavanju „Sv. Janja Praška i njezin odnos prema sv. Klari i papi Grguru IX.“ koje je održao u Splitu u sklopu slavljenja Godine sv. Klare, nije pustio glasa u javnost.

Zagrebačko predstavljanje njegove treće knjige predvodio je prof. Svevlad Slamnig.

Uz tolike članke koje je fra Marijan u tijeku više godina objavio u mnogim novinama i

časopisima u domovini i inozemstvu, ovo je njegova treća knjiga. Dovoljno da se priznati publicist ubroji i među književnike.

Cronicus

**RJEŠENJE KRIŽALJKE
IZ PROŠLOG BROJA**

GUČAGORA ■ FOJNICA
OLOVO ■ ANTITEATAR
TIPOMETAR ■ OSMINA
I ■ OKOLO ■ AP ■ EJ ■ R
■ KRALJEVASUTJESKA
VR ■ DIVANITI ■ RAST
REMO ■ ATAR ■ STATI ■
AŠA ■ STIPAN
TETOVO ■ ETO
AVET ■ RUSIN
ROJALIST ■ A

Nagrađeni: Ivka Vidak, Mainz
Toni Stjepić, Švicarska

NAGRADNA KRIŽALJKA

Rješenje pošaljite
najkasnije do 10. siječnja 1994.

Narodi nam se...

	OJEDATI, OGRISTI	PRVI SE POKLONILU ISUSU	KEMUSKI ELEMENT (AI)	NASLAGA	Ž. IME, KRISTINA OD MILJA	INTERNAT. COOPERATION ADMINISTRATION	POKREDA NA KOJOJ SE REČITRA POEZIJA (MN.)	ITALIJA	GLAVICA BRJEGA, KAMENITI VRH	UTVRDITI, UGAZITI (PUT)	NJEMAČKA	JARAK, SANAC, ROV	M. IME (ODBOJKAŠ ČAUŠEVIĆ)	SUVREMENI PRAVAC U LIK. UMJETNOSTI	GRAĐEVINSKI STROJ ZA RAVNANJE TLA	VRSTA RIBARSKE MREŽE
BOŽIČNA PIJESMA																
PRIKAZ BOŽICA (POD BOROM)								O T			UDUBINA NA TRBUHU					
ŽITELJ ESTONIJE								MUDRACI S ISTOKA, POKLONILI SE ISUSU ABRAHAMOV BRATU								
PROSTORIJA U KOJOJ SE RODIO ISUS						IZRAEL			PRISTAŠA TEOKRACIJE							
LAT. IME, "BRANITELJ", "ZAŠTITNIK"				KALIJATI, ZAGADIVATI	NAJISITNIJE ČESTICE	ARGON			NAMIGNUTI							
NATAPATI, NAVODNJAVALI					BILO KOJA								POPREČNA NIT U TKANJU MASOVNO UBLJANJE (MN.)			
RAZLIČAN, DRUGAČIJ						LITRA		GLAVNINA								
GRAD U RUSIJU, NA RJEČI OM						SELJAK		HRV. DJEČJI LIST								
OPSEG		GLUMICA GARDNER	IZVIJESTITELJ													
ISUSOVA MAJKA			DIO TIJELA U ŽIVOTINJA					MUSL. M. IME, MU-HAMED BIZMUT								
ISUS, MARIJA I JOSIP																
KAPLICE					RIBOLOVCI, RIBARI											

RADOSNI DOGAĐAJI U OBITELJIMA

Kršteni

Trojke u obitelji Primorac

U Stuttgartu, u kapeli Hrvatske katoličke misije, bilo je 13. studenog ove godine vrlo svečano. Fra Marinko je u nazočnosti mnogih prijatelja Mira i Dijane **Primorac** svečano krstio njihove trojke. **Andela, Antoni-jo i Kristijan** zajedno su se rodili u Stuttgartu 2. kolovoza 1993. Na slici vidimo krštenike s krstitelem, roditeljima i kumovima. ►

Mijo Vareškić, sin Stijepa i Gabriele r. Höft, rođen 11.10.1993. u Hanau, kršten 27.11.93. – HKM Hanau.

Veronika Demar rođena je 10.9.1993. u Hanau, a krštena 17.10.1993. u Höchst/Gelnhausen. Majka joj je Hrvatica Ankica rođena Jackiv iz Brodskog Stupnika, a otac Nijemac Gebhard Demar. Krstitelj je bio tamošnji njemački župnik. Kuma koju vidimo na slici (desno) s roditeljima krštenicom ◀ došla je iz Slavonskog Broda.

Vjenčani

Stijepo Vareškić i Gabriele Höft crkveno su se vjenčali 27.11.1993. Stijepo je izbjeglica, rođen 1954. u Lukavcu u Bosni, a Gabriele je rođena 1958. u Gramsowu. Vjenčanje je blagoslovio o. Marijan Kovač, a kumovali su Šime i Ana Dujmović.

Prvo vjenčanje

Hrvatska katolička zajednica u Bayreuthu okuplja se ondje već 21 godinu, ali je krajem listopada ove godine ondje po prvi put sklopljen brak. Bilo je krštenja, bilo je prvih pričesti, ali vjenčanja dosad nije bilo. Ovaj put je u kapeli staračkog doma St. Martin hrvatski svećenik Ivan Vargec, salezijanac, voditelj HKM Bamberg, blagoslovio vjenčanje **Mirjane Tunjašević i Željka Dugandžića**. Događaj je izazvao veliko zanimanje Hrvata u tome kraju, pa se na svadbenoj misi okupilo njih mnogo. Željko je rođen u Međugorju, a Mirjana u Tuzli. Ona se našla u izbjeglištvu kod tetke i tetka. Upoznali su se jedne nedjelje na misi u Darmstadt. Dvije su se godine upoznavali, i odlučili se vjenčati. Kumovi su im bili Kata i Ivan Pleša koji su se vjenčali prije petnaest godina. **Pavao Mikić**

Mlადenci (Željko u sredini a Mirjana njemu s desna s brojnim svatovima)

TUŽNI DOGAĐAJI U OBITELJIMA

UZ SMRT PROF. DR. IVANA CESARA

Vjernik je izdahnuo na svome križu

U Zagrebu je 25. studenog nakon duge i teške bolesti, potpuno predan u volju Božju i krijepljen svetim sakramentima preminuo praktični vjernik i promicatelj kršćanskih načela u hrvatskom političkom životu prof. dr. Ivan Cesar. Pokopan je na zagrebačkom groblju Mirogoj 30. studenog. Sprovod je vodio biskup Marko Culej a u velikom mnoštvu koje je došlo ispratiti njegovo tijelo našli su se mnogi istaknuti djelatnici hrvatskog kulturnog života i čelnici gotovo svih hrvatskih političkih stranaka. Zanosno nadgrobno slovo održao je hrvatski pjesnik Joja Ricov. Uz druge govornike nad grobom se u ime mnogih prijatelja iz iseljene Hrvatske, posebno hrvatskih demokršćana iz Berlina, Dortmunda, Düsseldorfa, Essena, Mülheima, Frankfurta na Majni, Hamburga, Karlsruhea, Koblenza, Kölna, Mainza i Wiesbadena, Mannheima i Ludwigshafena i Heidelberga, Münchena, Nürnberga, Neu-Ulma, Stuttgarta, Tuttlingena i Villingena oprostio Ivica Šponar.

Ivan Cesar rodio se godine 1936. u Balcincu kod Varaždina. Godine 1945. partizani su mu pred očima ubili oca na kućnom pragu. Studirao je teologiju, južnoslavenske jezike, književnost i psihologiju u Zagrebu. U Fribourgu u Švicarskoj studirao je romanistiku i klasičnu filologiju, a u Münchenu informatiku. Doktorirao je na Ljubljanskom sveučilištu godine 1979. Predavao je neko vrijeme hrvatski jezik na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji na Šalati u Zagrebu. Zatim je bio predavač na Filozofskom fakultetu u Ljubljani i u Münchenu. Godine 1972. počeo je predavati na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je od 1987. bio redoviti profesor pri katedri za slovenski jezik i književnost. Bio je pjesnik i književni kritičar. Prevodio je sa slovenskog, njemačkog, francuskog i latinskog jezika. Kao promicatelj kršćanske demokracije u najnovije doba hrvatske povijesti postao je predsjednikom Hrvatske kršćanske demokratske stranke. Bio je i ministrom u Vla-

di Republike Hrvatske. Mnogo je pomagao siromasima, osobito studentima.

U izvješću o njegovoj smrti „Glas

Koncila“ od 5. prosinca posebno ističe: „Kao veliki rodoljub ušao je na političku scenu, i to ga je strašno koštalo: optužbe iznesene u poznatom filmu priredile su mu dodatnu dozu patnje te je to pospješilo dogorijevanje njegova teškom bolešću nagriženog zdravlja.“ Riječ je o teškim klevetama koje su o dr. Ivanu Cesaru iznesene u video-filmu o Bruni Bušiću. Cesar je umro pod teretom toga križa ne primivši na ovom svijetu zadovoljstina. K.

Svećenik Josip Ivanković

U nedjelju 12. prosinca hrvatski vjernici u Göttingenu uzalud su očekivali svoga svećenika

da im dode služiti misu. Našli su ga mrtva u njegovu stanu. Njegovo mrtvo tijelo ispratili su iz Göttingena u srijedu 15. prosinca. Pokopan je u domovini, u rodnom Rašeljkama u petak 17. prosinca, a u nedjelju 19. prosinca hrvatski i njemački prijatelji održali su u Göttingenu svečane zadušnice.

Josip Ivanković rođen je 23. kolovoza 1948. u Rašeljkama u Hercegovini. Sveće-

nikom je postao 29. lipnja 1972. Služio je kao kapelan u hercegovačkoj župi Ledinac, a u siječnju 1974. preuzeo je od dominikanca o. Bagića vodstvo HKM u Braunschweigu kojoj je u ono doba pripadalo i područje sadašnje HKM Göttingen. Već nakon pola godine on seli u Göttingen s namjerom da od jedne misije načini dvije. To mu je nakon puno truda i uspjelo godine 1974. Njemački jezik nije mu bio poznat, jer je posljednju godinu bogoslovnog studija završio u Eichstättu.

Od samog početka u Braunschweigu i Göttingenu razvio je živu pastoralnu djelatnost. Osim redovitih poslova: krštenja, vjenčanja, vjeronauka i slavljenja euharistije, osnovao je folklorni sastav mladeži te glazbeni sastav djece i mladeži. Tudinu je teško podnosio te bi znao reći: „Ovo njemačko sunce ne prži kao naše ispod Kamešnice, iznad rodni Rašeljaka.“ Ipak,

osim službi Božjih na hrvatskom jeziku, vrlo je rado zamjenjivao i njemačke župnike i vojnog dušobrižnika vojarne u Göttingenu, te je nekoliko puta vodio i hodočašća njemačkih vojnika u Lurd.

Kad se gradio novi župni centar župe sv. Pavla u Göttingenu, on se pobrinuo da Hrvatska katolička misija dobije u tom centru prikladne prostorije, te je mogao djelovati u mnogo normalnijim uvjetima.

Tudina ga je boljela, a najteži su mu bili pogrebi naših ljudi, koji su iz bilo kojih razloga, u ovo posljednje doba zbog ratnih vihora, morali biti pokopani u tudoj njemačkoj zemlji. Tada bi bolno ponavljao Preradovićeve stihove: „U tvom polju daj mu groba – tvojim cvijećem grob mu kiti.“

Gospodin ga je pozvao k sebi nakon što je nedavno, u kolovozu, navršio četrdesetpetu godinu života. Ivan Bošnjak, soc. radnik

Beyer *Pietät* GmbH

Brzo, jeftino,
pouzdanost, internacionalno

Prijevoz umrlih iz Njemačke za Hrvatsku
Sve formalnosti u istim rukama

76133 KARLSRUHE, Moltkestr. 79, Tel.: 0721-845454
Dan i noć – Autotelf. 0161-370394

Nekoliko prostrijeljene djece prije nego što su ih uklonili.

◀ Kapetan Berbić s obitelji u Švedskoj dao se fotografirati ali mudro je da ne objavljuje adresu

Herodi u Vukovaru

Napokon je u najširu javnost prodrla strašna istina o Vukovaru. O dvogodišnjici pada toga grada veliki katolički tjednik *Famiglia Christiana* koji na talijanskom jeziku izlazi u 1 700 000 primjeraka prenosi svjedočanstvo Bezaida Berbića bosanskog Srbina muslimanskog podrijetla koji je bio kapetan u jugoslavneskoj vojsci a sad živi u Švicarskoj koji je izbjegao s ženom i djecom. On svjedoči pred sucima za utvrđivanje ratnih zločina na području bivše Jugoslavije. Kad je došao u poraženi Vukovar bio je već dvanaest godina u vojnoj službi. Vidio je mnogo leševa male djece od kojih je svako imalo samo po jednu ranu od metka na grudima. I

sam otac maloga djeteta on se je zgrozio. Naivno je protestirao pred pukovnikom i odmah je bio poslan na prvu liniju fronta u Bosni. Uspio je svojim fotoaparatom snimiti strahotu i sad je to važan dokaz. Te su fotografije napokon potresle i srca i savjesti talijanske katoličke javnosti koja eto ipak vjeruje Srbinu muslimanskog podrijetla kad svjedoči o hrvatskoj tragediji, a brojna hrvatska svjedočenja o tim strahotama nisu tako ozbiljno prihvaćali. U Božićno doba, o blagdanu Nevine dječice, svijetom kruže stravične fotografije ne iz onih davnih dana nego iz nedavnog divljanja velikosrpskih heroda protiv nevine djece hrvatske.

Ipak su svako ubijeno dijete stavili u posebnu plastičnu vreću da bi ih nekamo transportirali. Berbić je i to snimio.

Postvertriebsstück · D 2384 E · Gebühr bezahlt:	STOP THE WAR 	Scholl+Klug Druckerei GmbH · 64546 Mörfelden-Walldorf
---	--	---